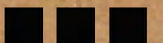

TÜRKİYE TASARIM KRONOLOJİSİ

SANAYİ YAPILARI

Bu çalışma

3. İstanbul Tasarım Bienali

BİZ İNSAN MIYIZ?

Türümüzün Tasarımı

2 saniye, 2 gün, 2 yıl, 200 yıl, 200.000 yıl

için **Moira Valeri** (koordinatör), **Burçin Başyazıcı**, **Evin Eriş**, **Meliha Çağlayan İnce**, **Şafak Cudi İnce**, **Fabio Salomoni**, **Merve Taşlıoğlu**, **Nur Elif Yurdaçalış** tarafından hazırlanmıştır.

Pelin Derviş, **Barış Gün** ve **Studio-X İstanbul**'un katkılarıyla.

Çeviri: **Münevver Çelik**

Editoryal destek: **Ceren Şenel**, **Erim Şerifoğlu**

Grafik tasarım: **Selin Pervan**

GİRİŞ

Pragmatik, değer odaklı yaklaşımıyla ayırt edilen işyerleri ve sanayi yapıları tasarımı, çoğunlukla Sanayi Devrimi'nden sonraki dönüşüm ve modernleşme çabalarını yansıttığı gibi, bazı ilginç mimari deneyler için de verimli bir zemin oluşturur.

1830'larda Osmanlı İmparatorluğu'nun reformlardan geçtiği ve yeniden örgütlendiği dönemde (Tanzimat dönemi) birtakım emperyal fabrikaların açılmasından başlayarak, 1923'te Cumhuriyet'in kuruluşundan 1950'lere kadar devlet güdümlü bir sanayileşme süreci yaşayan, 60'lara ve 70'lere gelindiğinde karma ekonomi yaklaşımını benimseyen, sonrasında ise halen devam etmekte olan post-fordist küreselleşme dönemine giren Türkiye için özellikle geçerli olan bir durumdur bu.

Türkiye'deki sanayi yapılarına ilgi giderek artıyor, konuyla ilgili yayınlar, makaleler yazılıyor olsa da, konuyu kapsamlı bir şekilde ele alan ve görselleştiren bir yaklaşım henüz mevcut değil. Bu araştırma, bahsi geçen tarihsel bağlamı arkaplanına alarak bu boşluğu doldurmayı hedeflemektedir.

2013 yılında Yrd. Doç. Moira Valeri'nin Yeditepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Yüksek Lisans Programında açtığı "Atölye II" başlıklı ders kapsamında, İstanbul'daki sanayi yapıları üzerine yürütülen bir çalışma, bu araştırmanın ilk aşamasını oluşturuyor. Araştırma, kentteki her bir sanayi yapısı üzerine derinlemesine bir mimari ve tarihsel inceleme sunmak yerine, akademik yayınlar, mimarlık dergileri ve Türkçe gazeteler gibi kaynaklardan yararlanarak mevcut çalışmaların bir dökümünü yapıyor.

Çalışma, bir rapor/veritabanı ortaya koyuyor. Her bir yapı, orijinal görünümü ve sonradan geçirdiği dönüşümlerle ilgili temel bilgileri, orijinal haliyle mevcut halini gösteren fotoğrafları ve başvuru kaynakların kısa bir listesini mümkün olduğunca içeren birer "kimlik kartı" da denebilecek dosyalar halinde arşivleniyor.

Önceki rapora ek olarak bu çalışma, endüstriyel yapıların bir haritasını da çıkarıyor. Bu haritalamada öncelikle binaların sayısının ve kent içindeki konumlarının görülebildiği bir resim elde edildi. Sonraki adımda ise binalar, kullanılmaya başlandıkları yıllara göre sınıflandırıldı. Veritabanı ve haritalar birbirleriyle ilişkilendirilerek hazırlandı, her bir bina için tanımlanan kimlik kodlarının yardımıyla bu kaynaklara erişim kolaylaştırıldı.

Araştırmanın, okumakta olduğunuz bu dosyada somutlaşan ikinci kısmında ise tüm Türkiye'deki sanayi yapıları üzerine odaklanılıyor. Sanayi yapıları, yine kullanılmaya başladıkları yıllara göre sınıflandırılarak listeleniyor; bu listeye mimarlık tarihi içindeki önemli eşikleri yansıtan ya da sanayi üretimi açısından bir yenilik/benzersizlik ibaresi sayılabilecek yapılar da dâhil ediliyor.

Sürmekte olan bir çalışma olarak görülmesi gereken bu araştırma, bütününde, sanayi yapılarının kapsamlı bir resmini çıkarmayı; üretim alanlarının mimari ve kentsel karakterinin yıllar içinde nasıl değiştiğini, sanayi yapılarının yoğunluğunu ve nerelerde bulunduğunu anlayabilmeyi; ülkenin sanayi tarihi, kimi sanayi yapılarının ve içinde yaşadığımız bina edilmiş ortamların mimari ve/veya tarihsel değeri hakkındaki bilgilerimizi ve farkındalığımızı artırmayı; bu konu üzerine yapılan tarihsel/mimari çalışmalar için bir platform oluşturmayı ve sanayi yapılarının kent manzarası ve gündelik hayatımız üzerindeki etkisini anlayabilmeyi amaçlıyor.

EŞİKLER VE YASALAR

1850 Ticaret Kanunnamesi (28 Temmuz)	(Atatürk) Orman Çiftliği'nin kuruluşu	Devlet Hava Yolları İşletmesi'nin Savunma Bakanlığı'nın bir bölümü olarak kuruluşu
1864 Islah-ı Sanayi Komisyonu'nun kuruluşu	Şeker Fabrikaları Kurulmasına İlişkin Kanun'un kabulü	Yerel yönetimlere finansal yardım için İller Bankası'nın kuruluşu
1876 Meclis-i Ticaret ve Ziraat'in kuruluşu	1926 Demir Çelik Sanayinin Kurulmasına İlişkin Kanun'un yayımlanması	Zonguldak Yatırım Bankası ve Kayseri Milli İktisat Bankası'nın kuruluşu
1880 Osmanlı Devleti'nin ilk yerel ticaret odası Dersaadet Ticaret Odası'nın kuruluşu	Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri'nin kuruluşu	Halk Bankası'nın kuruluşu
1917 Osmanlı İtibar-ı Milli Bankası'nın açılışı (1 Ocak)	1927 Sanayi Teşvik Kanunu'nun kabulü	1934 Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı'yla (BBYSP) 1934-1938 yılları arasındaki sanayi gelişiminin hedeflenmesi (17 Nisan)
Milli Fabrikalar Cemiyeti'nin kuruluşu	Emlak ve Eytam Bankası'nın kuruluşu	1935 Haftasonu tatilinin cumartesi ve pazar olarak kabulü
1923 I. İktisat Kongresi'nin İzmir'de toplanışı	Eskişehir Bankası'nın kuruluşu	Amortisman Sandığı'nın kuruluşu
Türk Anonim Elektrik Şirketi'nin (eski Osmanlı Anonim Elektrik Şirketi) kuruluşu (17 Haziran)	1929 Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti'nin kuruluşu	MTA Enstitüsü'nün kuruluşu
Ankara'nın başkent ilan edilmesi (13 Ekim)	Deniz Ticaret Kanunu'nun kabulü	ETİBANK'ın kuruluşu
Cumhuriyet'in ilanı (29 Ekim)	1930 İlk Sanayi Kongresi'nin Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti tarafından düzenlenmesi	Türkiye Şeker Fabrikaları AŞ'nin kuruluşu
Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'nun kuruluşu (6 Kasım)	1931 İlk Ziraat Kongresi'nin Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti tarafından düzenlenmesi	Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu ve Tarım Satış Kooperatifi Ana Mukavelenamesi'nin yürürlüğe girişi
1924 Lozan Antlaşması'nın yürürlüğe girmesi	1932 Tekel Genel Müdürlüğü'nün kuruluşu	1936 İzmir Enternasyonal Fuarı'nın açılışı
Devlet Demiryolları'nın kuruluşu	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın kuruluşu	1937 Ziraat Bankası Kanunu'nun kabulü
Türkiye İş Bankası'nın kuruluşu	Uluslararası ölçü birimlerinin kabulü	Denizbank'ın kuruluşu
Türkiye Tütüncüler Bankası'nın kuruluşu	1932 Devlet Sanayi Ofisi'nin (DSO) kuruluşu	1938 Devlet Havayolları Genel Müdürlüğü'nün kuruluşu
1925 Türk Hava Kurumu'nun (Türk Tayyare Cemiyeti) kuruluşu (16 Şubat)	Türkiye Sanayi Kredi Bankası'nın kuruluşu	Toprak Mahsulleri Ofisi'nin (TMO) kuruluşu
Liman İşleri İnhisarı'nın İstanbul'da kuruluşu	Türkiye'nin Milletler Cemiyeti üyeliği	Fiskobirlik'in (Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği) kuruluşu
Sanayi ve Madenler Bankası Kuruluş Kanunu'nun kabulü	1933 Sümerbank'ın faaliyetlerine resmen başlaması	1940 Kozabirlik'in (Bursa Koza Tarım Satış Kooperatifleri Birliği) kuruluşu
Ticaret ve Sanayi Odaları Kanunu'nun kabulü		

Kömür Havzasındaki Ocakların Devletçe İşletilmesi Yasası'nın ilanı

Garp Linyitleri İşletmesi'nin kuruluşu

1941

Petrol Ofisi'nin kuruluşu

1942

Dalaman ve Hatay Devlet Üretim Çiftlikleri'nin kuruluşu

1943

Ticaret ve Sanayi Odaları, Esnaf Odaları ve Ticaret Borsası Kanunu'nun kabulü

1944

Türkiye Ziraî Donatım Kurumu'nun (TZDK) kuruluşu

1945

Türkiye'nin Birleşmiş Milletler'e kurucu üye olarak katılımı

Çiftçi ve Köylüyü Topraklandırma Kanunu'nun kabulü

Ormanların koruma amacıyla devlet mülkiyetine geçişi

1946

İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun kuruluşu

İşçi Sigortaları Kurumu Kanunu'nun yürürlüğe girmesi

Türkiye'nin ilk çok partili seçimleri

1947

İşçi ve İşveren Sendikaları Kanunu'nun kabulü

Türkiye'nin Dünya Sağlık Örgütü üyeliği

1948

Türkiye'nin Marshall Planı'na dahil olması

1949

Emekli Sandığı'nın kuruluşu

Türkiye'nin İnsan Hakları Bildirgesi'ni onaylaması

Muş'ta Alparslan Devlet Üretim Çiftliği'nin kuruluşu

Türkiye'nin Avrupa Konseyi'ne kabulü

1950

Sanayi odalarının, ticaret odalarından bağımsız olarak kurulmasını mümkün kılan 5590 Numaralı Kanun'un kabulü

1952

Türkiye'nin NATO'ya katılımı

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun kuruluşu

İstanbul Sanayi Odası'nın 1000 üyeyle resmen kuruluşu

1956

Millî Koruma Kanunu'nun yeniden devreye girişi (devlet kontrolü)

1957

Türkiye Kömür İşletmeleri'nin kuruluşu

1958

İktisadi İstikrar Programı'nın kabulü

1960

27 Mayıs Askerî Darbesi

Devlet Planlama Teşkilatı'nın (DPT) kuruluşu (30 Eylül)

1961

Yeni anayasayla işçilere sendikal hakların verilmesi

1963

DPT tarafından düzenlenen Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı

274 sayılı Sendikalar ve 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasalarıyla sendikal hakların yeniden düzenlenmesi

1967

Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun (DİSK) kuruluşu

1968

Yapı Endüstri Merkezi'nin (YEM) kuruluşu

1971

12 Mart Muhtırası olarak bilinen askeri müdahale

Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği'nin (TÜSİAD) kuruluşu

1980

12 Eylül Askerî Darbesi

1981/82

Sermaye Piyasası Kanunu'nun ilanı

1982

Sermaye Piyasası Kurulu'nun kuruluşu

1983

Türkiye Menkul Kıymet Borsalarının kuruluşunu öngören kararnamenin ilanı

1995

Türkiye-AB Ortaklık Konseyi'nin 6 Mart 1995 tarihli toplantısında kabul edilen 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı uyarınca Gümrük Birliği'nin tamamlanması (1 Ocak 1996 itibarıyla)

1999

Türkiye'nin AB tarafından aday ülke olarak kabul edilmesi

2005

AB ile tam üyelik müzakerelerinin başlangıcı

2016

15 Temmuz darbe girişimi

SANAYİ YAPILARI

1830-1923: SON DÖNEM OSMANLI'DA

SANAYİLEŞME

Osmanlı İmparatorluğu'nda geleneksel imalathanelerini modernleştirmeye dönük temel çabalar, esasen, buhar gücünün ve yeni makinelerin devreye sokulmasının yanı sıra tuğla ve kâğır yapılar kullanılarak inşa edilmiş, kemerli ön cephe ve süslü giriş kapılarıyla ayırt edilen yeni emperyal fabrikaların kurulmasıyla sınırlı kalmıştır. Bu yapıların çoğu İstanbul -Beykoz ve tüm bir Haliç bölgesi- ve hinterlandı, Marmara kıyıları ve İzmit'te yer alır.

1455	İstanbul, Tersane-i Amire / Taşkızak Tersanesi
15. yy	İstanbul, Tophane-i Amire
15. yy sonları	İstanbul, Kasımpaşa Baruthanesi
15. yy-17. yy	Bursa, Çini atölyeleri
1700	İstanbul, Baruthane-i Amire
1727	İstanbul, Darphane-i Amire
1730	İstanbul, Lengerhane-i Amire (Rahmi M. Koç Müzesi)
1744	Bursa, Yalova Kağıt Fabrikası (Kağıthane)
1750'ler	Balıkesir, Gümüşlü Zeytinyağı Fabrikası
1761-1808	İstanbul, İncirköy Cam ve Porselen Fabrikası
1789	İstanbul, Kadıköy Değirmenleri
1796	İstanbul, Azatlı Baruthanesi
1798	İstanbul, Paşalimanı Tütün Deposu
1800'ler	İzmir, Dikili Zeytinyağı Fabrikası
1803	İstanbul, Üsküdar Matbaası
1804	İstanbul, Beykoz Hünkar İskeleyi Kağıt Fabrikası
1810	İstanbul, Beykoz Deri ve Kundura Fabrikası
1827	İstanbul, Eyüp İplikhane-i Amire
1833	İstanbul, Feshane-i Amire
1840	İstanbul, Kasımpaşa Tuz Ambarı
1843	İzmit, Çuha Fabrikası
	Kocaeli, Hereke İpeklî Dokuma ve Halı Fabrikası
1844	İstanbul, Beykoz Çini ve Billur Fabrikası
1845	İstanbul, Çubuklu Cam Fabrikası İstanbul, Zeytinburnu Demir-Çelik Fabrikası
1846	İstanbul, Büyükkada Un Fabrikası
1848	Bursa, Orhaneli, Krom Madeni
1850	Çanakkale, Palamut (Meşesi) Depoları İstanbul, Bakırköy Bez Fabrikası
1854	Bursa, Fabrika-i Hümayun (ipek fabrikası) İstanbul, Dolmabahçe Gazhanesi
1857	İstanbul, Üsküdar Suma Fabrikası
1858	İstanbul, Paşalimanı Un Fabrikası
1860	Bursa, David Saban Kardeşler Fabrikası (ipek fabrikası) Bursa, İshak İskender Fabrikası (ipek fabrikası) Bursa, Muis ve Savuk Kardeşler Fabrikası (ipek fabrikası)
1861	İstanbul, Hasköy Şirket-i Hayriye Tersanesi
1864	Adana, Çırçır Fabrikası İstanbul, Nakkaştepe Gazhanesi
1866	İstanbul, Polizo ve Leko Makarna Fabrikası
1870	İstanbul, Unkapı Un Fabrikası

1877	İstanbul, Üsküdar, Çıknavoryan Mahdumları Bisküvi Fabrikası
1878	Balıkesir, Edremit, Komili Zeytinyağı Fabrikası
1880	İstanbul, Üsküdar, Şemsipaşa Tütün Fabrikası İstanbul, Yedikule Gazhanesi İzmir, Tekel Sigara Fabrikası
1882	İstanbul, Şahbaz Ağıya Tuğla Fabrikası İstanbul, Seferoğlu, Sigara Kağıdı Fabrikası
1883	İstanbul, Terkos Su Pompa İstasyonu
1884	İstanbul, Cibali Tütün ve Sigara Fabrikası İstanbul, Modiano Cam Fabrikası
1886	İstanbul, Kasımpaşa Un Fabrikası
1887	Mersin, Mavromati Çırçır Fabrikası Samsun, Tekel Tütün Fabrikası
1888	İstanbul, Yedikule İplik Fabrikası
1889	Adana, Hazar Naşıyan Fabrikası
1890	İstanbul, Ahmet İhsan Matbaası İstanbul, Beykoz Hamidiye Kağıt Fabrikası İstanbul, Osman Bey Matbaası İstanbul, Yıldız Çini Fabrika-i Hümayunu İstanbul, Kazlıçeşme Dokuma Fabrikası Manisa, Makarna ve Un Fabrikası
1890 sonları	İstanbul, Çifte Arslan Ekmek Fabrikası
1891	İstanbul, Hasanpaşa Gazhanesi İstanbul, Dolmabahçe-Hereke Dokumahanesi
1893	İstanbul, Ahırkapı Kereste Fabrikası İstanbul, Foti Kendros Tuğla Fabrikası
1894	İstanbul, İstinye Lineros Kireç Fabrikası İstanbul, Üsküdar Tedbîrhane
1895	Adana, Reji İdaresi Tütün Fabrikası İstanbul, Matbaa-i Bahriye İstanbul, Paşabahçe İspermeçet Mumu Fabrikası İstanbul, Rebul Eczanesi İstanbul, Ahırkapı Fanila Fabrikası
1896	İstanbul, Göksu Değirmeni
1897	İstanbul, Küçükçekmece Kibrit Fabrikası
19. yy	Bursa, Romangal Fabrikası (ipek fabrikası)
19. yy sonu	Zonguldak Kömür İşletmeleri Balıkesir, Ayvalık, Anadolu Grubu - Ana Gıda: Komili Zeytinyağı Fabrikası
1900 öncesi	İstanbul Göksu Tuğla ve Kiremit Fabrikası
1900	Adana, Alman Fabrikası (DLBG - Deutche Levantianische Boumwolle Gesellschaft): Ulaş Çırçır İstanbul, Tuzla Petodi Tuğla Fabrikası İstanbul, Üsküdar Elektrik Fabrikası
1902	Adana, Salih Efendi Un Fabrikası İstanbul, Bomonti Bira Fabrikası İstanbul, Cendere Su Pompa İstasyonu İstanbul, Umuryeri Kireç Fabrikası Uşak, Yılcıncıadeler ile Bacakadeler İplik Fabrikaları
1903	İstanbul K.Yorgi Pagapulo Konserve Fabrikası İstanbul, İbrahim Ethem (Ulugay) İlaç Fabrikası
1905	İzmir, Havagazı Fabrikası Uşak, Bıçakçızade Biraderler ve Mehmet Zeki Kumpanyası İplik Fabrikası
1907	Adana, Milli Mensucat Fabrikası (Simonoğlu Fabrikası)
1908	Balıkesir, Ayvalık, Sızma Han Yağ Fabrikası İstanbul, Çubuklu Gazoz Fabrikası İzmir, Tuzakoğlu Un Fabrikası

1

2

3

1 - FESHANE-İ AMİRE, İSTANBUL

Kaynak: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi

2 - KÜÇÜKÇEKMECE KİBRİT FABRİKASI, İSTANBUL

Kaynak: Moira Valeri Arşivi

3 - BOMONTİ BİRA FABRİKASI, FERİKÖY, İSTANBUL

Kaynak: SALT Araştırma, Fotoğraf Arşivi

1910	İstanbul, Paşabahçe Çukurçayır Tuğla ve Kiremit Fabrikası	1923	Adana, Cumhuriyet Un ve Çırçır Fabrikası
1911	İstanbul, Bluementhal Plak ve Gramafon Fabrikası		İstanbul, Paşabahçe İspirto ve İçki Fabrikası
	Kocaeli, Darıca, Aslan Çimento Fabrikası		İstanbul, Sütlice Mezbahası
1912	Aydın, Bomonti-Nektar Şirketi	1924	Ankara, Gazi Fişek Fabrikası
	İstanbul, İstinye Tersanesi		Ankara, Hafif Silah ve Top Tamir Atölyeleri, Fişek ve Marangoz Fabrikaları
	İstanbul, Yaşarzade Hasan Hüsnü Efendi Tuğla Fabrikası		Ankara, Kayaş Kapsül Fabrikası
	İstanbul, Maltepe İplik Fabrikası		Isparta, İplik Fabrikası
1913 öncesi	İstanbul, Kadıköy Şarap Fabrikası	1925	Bursa, Dokumacılık ve Trikotaj (İpekiş)
1913	İstanbul, Silahtarağa Elektrik Fabrikası		Bursa Konserve Fabrikası
	İstanbul, Şişli Ekmek Fabrikası		Çanakkale, Bozcaada Yunatçılar Şarap Fabrikası
	İstanbul, Stelyanidi Tuğla Fabrikası		Denizli, Şemsi Terakki Debegat ve Ticaret Türk Anonim Şirketi
1914	Balıkesir, Ayvalık Sezai Ömer Madra Zeytinyağı Fabrikası ve Sabun İmalathanesi		Edirne, Dönertaş (Fındıklıyan) Un Fabrikası
	Sakarya, Adapazarı Başak Traktör		Eskişehir, Hava Tamirhanesi
	İstanbul, Haliç, Karaağaç Tapa Fabrikası		İstanbul, Cav Bisiklet Fabrikası
1915 öncesi	İstanbul, Tiryandafilopulos Yorgi Değirmeni		İstanbul, Nemlizade Tütün Deposu
	İstanbul, Tuzla İstren Osmanlı Çimento Mamulâtı Fabrikası		
1915	Aydın, Bilal Sabuncu	1926	Ankara, Çimento Fabrikası
	İstanbul, Sabuncuzade Şakir Sabun Fabrikası		İstanbul, Devlet Eroin Fabrikası
1916	İzmir, Turan Turyağ Fabrikası		Kayseri Uçak Fabrikası
1917	İstanbul, Bakırköy İspirtohanesi		Kayseri, Bünyan Halı İpliği Fabrikası
1918 öncesi	İstanbul, Haznedar Tuğla Fabrikası		Kırklareli, Alpullu Şeker Fabrikası
1918	Adana, Cam Fabrikası		Kocaeli, Gölcük Tersanesi
	Adana, Gulbenkian Fabrikası		Kütahya, Sümerbank Tuğla ve Kiremit Fabrikası
	(Sapmazlar Çırçır)		Uşak Şeker Fabrikası
1919	İstanbul, Abdi İbrahim Laboratuvarı		
	İstanbul, Bayrakçı Bayrak Fabrikası	1927	Bitlis Sigara Fabrikası
1920	Ankara, Yüniş Tekstil Fabrikası		Çanakkale, Bozcaada Ataol (Eski) Şarap Fabrikası
1922	İstanbul, Mazot Fabrikası		Erzurum, Evyap Sabun Fabrikası
	İzmir, Piyale Makarna Fabrikası		Eskişehir, Kılıçoğlu Tuğla ve Kiremit Fabrikası
1923 öncesi	İstanbul Mavzer Fişek Fabrikası		Isparta, Yalvaç Eski Deri Fabrikası
			İstanbul, Nestlé Fabrikası

1923-1950: CUMHURİYET'İN

İLK YILLARINDA DEVLET ELİYLE

İŞLETİLEN SANAYİLER

Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşünden sonra ve Türkiye Cumhuriyeti'nin doğuşunu (1923) takiben, devlet özel girişimi teşvik etmiş olsa da buna verilen yanıt sınırlı ve zayıf kalır. 1929 ekonomik krizinden sonra Türkiye, planlı bir ekonomiye geçer ve ülkenin her yanında, çoğunlukla da orta büyüklükteki Anadolu kentlerinde devlet güdümlü sanayileşme programları başlatılır. Bu inisiyatiflerin bir parçası olarak, 1933'te Sümerbank –bir kamu bankası ve sanayi holdingi– kurulur ve şeker, kağıt, tekstil, çimento, demir ve çelik gibi temel mallarda yeni sanayiler kurmak amacıyla birinci beş yıllık sanayileşme planı (1934-1938) yürürlüğe konulur. Bu sanayilerin tasarımı, özellikle geniş bir alana yayılan yapıların inşasında güçlendirilmiş betonun kullanılması nedeniyle modern mimarinin bütün temel özelliklerini yansıtmaktadır.

1928	Ankara, Elektrik ve Doğal Gaz Fabrikası
	Kırıkkale Elektrik Santrali ve Çelik Fabrikası
	Kırıkkale Pirinç Fabrikası (mermi)
1929	Adana Elektrik T.AŞ
	Bandırma, Eski Elektrik Fabrikası
	Çanakkale, Kızılı Sardalya Fabrikası
	İstanbul, Beşiktaş Astro Tütün Fabrikası
	İstanbul, Ford Otomobil Montaj Fabrikası
	İstanbul, Yunus Çimento Fabrikası
	Kırıkkale Mühimmat Fabrikası
	Sinop, Ayancık Kereste Fabrikası
1930	Edirne Elektrik Fabrikası
	İstanbul, Mecidiyeköy Likör ve Kanyak Fabrikası
1931	Tekirdağ İçki Fabrikası
1933	Diyarbakır İçki Fabrikası
	İstanbul, Göksu Halat Fabrikası
	İstanbul, Zeytinburnu Çimento Fabrikası
1934	Ankara Bira Fabrikası
	Ankara Buğday Siloları
	Bursa Süt Fabrikası (Sayas)

1

2

3

1 - UŞAK ŞEKER FABRİKASI

Kaynak: *Türk Şekeri*, İstanbul: Alaeddin Kırıl Klişe fabrika ve basımevi, tarihsiz broşür.
Gökhan Akçura Arşivi

2 - SÜMERBANK BEZ FABRİKASI VE LOJMANLARI, KAYSERİ

Kaynak: *Fotoğrafla Türkiye*. (1936). Matbuat Umum Müdürlüğü yayını.

Mimari: Ivan Sergeevich Nikolaev

Fotoğraf: Othmar Perschy

3 - KARABÜK DEMİR VE ÇELİK FABRİKASI

Kaynak: İnönü, İsmet. (1937). *Türkiye Demir Çelik Fabrikaları Müessesesi*. Karabük: Pulhan Matbaası.

Gökhan Akçura Arşivi

1950-1980: ÖZEL GİRİŞİMCİLİĞİN

YÜKSELİŞİ

Devlet, bu dönemde özel girişime daha fazla rol vererek iç piyasayı korumayı hedefleyen ekonomi politikalarını öne çıkarır. Karma ekonomi benimsenir ve her şeyden önemlisi, ithal ikameci sanayileşme norm haline gelir. Devlet eliyle işletilen girişimler ağır sanayilere, inşaat malzemelerine ve altyapı gelişimine odaklanırken, büyük aile holdingleri sayesinde yükselişe geçen özel sektör, buzdolabı, ev aletleri, çamaşır makinesi, televizyon gibi tüketim malları üretiminin ve yerli otomobil sanayisinin (Anadol) başını çeker. Hem kamu işletmeleri hem de özel girişimler, özellikle İstanbul'da ve Marmara'nın doğusunda (İzmit-Bursa-Gebze) yoğunlaşmıştır.

- 1950 Ankara, TürkTraktör Fabrikası
İzmir, Çimentaş Çimento Fabrikası
- 1950'ler Edirne, Nafiz Trakya Kiremit ve Tuğla Fabrikası
Bursa, İpekçilik Dokuma Fabrikası
- 1951 Adana, Paksoy Sabun ve Yağ Fabrikası
Adana, Bossa Tekstil
Çanakkale, AKFA Salça Fabrikası
İstanbul, Bodur-Eğimlioğlu Edirnekapı Pamuk İpliği Fabrikası
Sakarya, Adapazarı Vagon Fabrikası (Tuvasaş)
- 1952 İstanbul Eczacıbaşı Modern İlaç Fabrikası
İstanbul, Haliç Feneri İmalathanesi, Alibeyköy Boya Fabrikası
İstanbul, Unilever - İş Bakırköy Sana Fabrikası
İstanbul, Kartal Vinil Yer Karosu Fabrikası
Sakarya, Adapazarı Şeker Fabrikası
- 1953 Adana Akdeniz Mensucat Fabrikası
Amasya Şeker Fabrikası
Balıkesir, Ayvalık, Kırlangıç Zeytinyağı Fabrikası
Denizli, Sümerbank Bez Fabrikası
Denizli, Babadağ Zorlu Mensucat
İstanbul, Kilim Kartaltepe Mensucat Fabrikaları
İzmir, Bornova Dyo Boya Fabrikası
Kayseri Orta Anadolulu Mensucat Fabrikası
- 1954 Ankara, Gazi TürkTraktör
Aydın Tekstil Fabrikası
Diyarbakır, Sümerbank Halı (Şayak) Fabrikası
Isparta, İslamköy (Gülbirlik) Gül Yağı Fabrikası
İstanbul Sunta Fabrikası
İstanbul, Squibb İlaç Fabrikası
İzmit Sümerbank 3. Selüloz ve Kağıt Fabrikası
Kütahya Şeker Fabrikası
İstanbul, Topkapı, Marshall Boya Fabrikası
- 1955 Batman Rafinerisi
Gebze, Türk Otomotiv Endüstrisi (TOE)
İzmir, Gazimir Prekast Beton Fabrikası

- Eskişehir Buğday Siloları
Eskişehir Şeker Fabrikası
İstanbul, Paşabahçe Şişe ve Cam Fabrikası
Kayseri, Sümerbank Bez Fabrikası ve Lojmanları
Konya Buğday Siloları
Sivas Buğday Siloları
Tokat, Turhal Şeker Fabrikası
- 1935 Ankara, Mamak Gaz Maske Fabrikası
Ankara Şeker Fabrikası
Artvin, Murgul Bakır İşletmesi
Aydın, Nazilli Sümerbank Tekstil Fabrikası
Elazığ Etibank Keban Simli Kurşun İşletmesi
Isparta, Birinci Gül Yağı Fabrikası
Isparta Gül Yağı Fabrikası
Isparta, Keçiborlu Kükürt Tesisleri
Mersin, Sümerbank Bez Fabrikası
Zonguldak Taş Kömürü Fabrikası
- 1936 Elazığ, Etibank Şarkromları - Ferrokrom İşletmesi
Müessesesi
Kırıkkale Barut, Tüfek ve Top Fabrikaları
İzmit, Sümerbank Selüloz ve Kağıt Fabrikası
Zonguldak Antrasit Fabrikası
- 1937 Bursa, Gemlik Suni İpek Fabrikası
Bursa, Yalova, Tolon Fabrikası
İstanbul, Nuri Demirağ Uçak Fabrikası
Konya, Ereğli Sümerbank Bez Fabrikası
- 1938 Bursa, Sümerbank Merinos Fabrikası
Giresun, Fiskobirlik Entegre Fındık İşleme Tesisleri
İstanbul, Nuri Killigil Silah Fabrikası
Muğla, Bodrum Süngercilik Atölyeleri
İğdır İplik Fabrikası
İzmit Pikrik Asit Fabrikası
- 1939 Malatya, Sümerbank Pamuklu Sanayii İşletmesi
Malatya Sigara Fabrikası
Sivas, (TÜDEMSAŞ) Türkiye Demiryolu Makinaları Sanayi
Tekirdağ Şarap Fabrikası
Karabük Demir ve Çelik Boru ve Kok Fabrikaları
- 1941 İstanbul, Eczacıbaşı Seramik Fabrikası
Kocaeli, Kaolin Fabrikası
- 1942 Ankara, THK Etimesgut Uçak Fabrikası
- 1943 Sivas Çimento Fabrikası
- 1944 Elazığ Şarap Fabrikası
İzmit, Sümerbank 2. Selüloz ve Kağıt Fabrikası
- 1945 Kocaeli Klor ve Sud Kostik Fabrikası
- 1947 Kastamonu, Taşköprü Kendir Fabrikası
Rize Çay Fabrikası
- 1949 İstanbul, Topkapı, General Electric Aydınlatma (Ampul) Fabrikası (Getaş)

1

2

1 - ARÇELİK TESİSLERİ, ÇAYIROVA, KOCAELİ

Mimari: Aydın Boysan
Kaynak: *Boysan*. (1997). İstanbul: Boysan Yapı Planlama.

2 - MERTER VAKKO FABRİKASI, İSTANBUL

1969'da inşa edildi, 2006'da yıkıldı.

Mimari: Haluk Baysal

Fotoğraf: Gültekin Çizgen

Kaynak: "Vakko Turistik Elişi Eşarp ve Konfeksiyon Fabrikası." *Arkitekt*. (1970). XL. Yıl, sayı 4 (340), s. 160.

	Kocaeli Metal Boru Fabrikası		Bursa, Bisaş İplik ve Tekstil Fabrikası
	İstanbul, Sütluçe, Arçelik Beyaz Eşya Fabrikası		İskenderun Demir Çelik Fabrikası
1956	Adana, Çukobirlik Dokuma Fabrikası		İstanbul, Maltepe Sigara Fabrikası
	Antalya, Kepez İplik ve Pamuklu Dokuma Fabrikası		İzmir, Cıvata ve Somun Fabrikası
	Bilecik, Bilkon Konserve Fabrikası		Kocaeli, Kartonsan Fabrikası
	Elazığ Şeker Fabrikası	1968	Bursa, Tofaş Otomobil Fabrikası
	Erzincan, Şeker Fabrikası		İstanbul, Özarar Vinç Fabrikası
	Erzurum Şeker Fabrikası		İstanbul, Mercedes-Benz Türk, Hoşdere Otobüs ve
	İstanbul, Bitlis Grup (POLİSAN) Apre Boya Fabrikası		Aksaray Kamyon Fabrikası
	İstanbul, Akın Tekstil Fabrikası		İzmir Coca Cola Fabrikası
1957	Adana Çimento Sanayi T.A.Ş		Kars Süt Fabrikası
	Antalya, Ferrokrom Fabrikası	1969	İstanbul, Pendik Tersane ve Ağır Sanayi
	Çanakkale, Gelibolu Kale Seramik		İstanbul, Merter Vakko Fabrikası
	Mersin Ataş Anadolu Tasfiyehanesi		Kocaeli, Gebze Oluklu Mukavva Fabrikası
1958	Denizli Tekstil Fabrikası		Trakya Sanayi (RABAK) Bakır, Çelik, Alüminyum
	İstanbul, Halkalı, Anadolu Yakası Borusan		Fabrikası
	İstanbul, Aksan Metal Fabrikası		Bursa, Oyak Renault Otomobil Fabrikaları
1959	Kocaeli Çayırova Ford Otosan Montaj Fabrikası	1970	Çanakkale, İÇDAŞ Çelik Enerji Tersane ve Ulaşım
1960	İstanbul, Rami Topçular, Alarko Klima Cihazları		Sanayi
	Fabrikası		Elazığ Süperfosfat Fabrikası
	Giresun, Tirebolu Çay Fabrikası		Giresun, Aksu SEKA Kağıt Fabrikası
	Zonguldak, Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları		İzmit, Nasaş Alüminyum Tesisi
	(Erdemir)		Kocaeli, Gebze, Nasaş Alüminyum Tesisleri
1961	Çayırova Cam Levha Fabrikası		Kocaeli, Yarımca, PETKİM - Petrol Rafinerisi
	Eskişehir Devlet Demir Yolları Fabrikası. TÜLOMSAŞ		Yalova, İpek Kağıt Fabrikası
	(1923'teki Eskişehir Cer Atölyeleri, ilk yerli otomobil)	1971	Erzurum Aşkale Çimento Fabrikası
	Kocaeli SEKA Kağıt 4. Fabrikası		Muğla, Dalaman SEKA Kağıt Fabrikası
	Kocaeli, Goodyear Lastik Fabrikası		Kocaeli, İGSAŞ Gübre Fabrikası
	Kütahya, Gübre (Tügsaş) ve Azot (İgşaş) Fabrikası	1972	Çanakkale, Biga, DOĞTAŞ Mobilya Fabrikası
	(gübre üretimi)		Denizli, Boya Basma Apre Fabrikası
1962	Bolu Suni Tahta (Formika) Fabrikası		İstanbul, Esaş Transformatör Fabrikası
	Çanakkale, Tekel, Şarap ve Kanyak Fabrikası		İzmir, Aliğa Petrol Rafinerisi
	İzmir, Çamdibi Plastik Boru Fabrikası		Tekirdağ, Profilo Telra Fabrikası
	İzmit, Aygaz Yarımca Dolum Fabrikası	1973	Denizli Basma ve Boya Sanayi (Denizli Baskılı Pamuk
	Kocaeli, Köseköy, Pirelli Lastik Fabrikası		Tekstil Fabrikası)
1963	Aydın, Söke Un Fabrikası		İstanbul, Alarko Alamsaş (Ağır Makina Sanayi)
	İstanbul, Ataşehir Genoto Kamyon Fabrikası		Fabrikaları
	Adapazarı, Royal Lastik Fabrikası	1974	Afyonkarahisar Şeker Fabrikası
1964	Antalya, Guayul Kauçuk Fabrikası		Bolu Çimento Fabrikası
	Balıkesir, Bandırma, Etibank Bor ve Asit Fabrikaları		Bursa, Yalova Elyaf ve İplik Fabrikası
	İzmit, Tekfen - Philips Ampul Fabrikası		Konya, Etibank Seydişehir Alüminyum Tesisleri
	İstanbul Meşrubat Sanayi (İMSA), Coca Cola		Kütahya Porselen Fabrikası
	Fabrikası		Mardin, Mazıdağı Fosfat Tesisi
1965	İstanbul, Uçar Oyuncak	1975	Ankara, TÜMOSAN Fabrikası (Türk Motor Sanayi ve
	Trabzon, Aşkale Çimento Fabrikası		Ticaret Anonim Şirketi)
1966	Bursa Çimento Fabrikası		Bolu, Gerece, GERKONSAN Çelik Konstrüksiyon
	İstanbul, Anadol Otomobilleri Fabrikası (Otosan)		Fabrikası
	İzmit, Yarımca Petrokimya Kompleksi		Denizli, (Dunapack) Dentaş Ambalaj ve Kağıt Sanayi,
	Kocaeli, Nuh Çimento		Oluklu Mukavva Fabrikası
	Kocaeli, Çayırova Arçelik Çamaşır Makinesi Fabrikası		Kayseri, TAKSAN (Takım Tezgahları Sanayi)
1967	Adıyaman, Sümerbank İplik Fabrikası	1976	Kırşehir, PETLAS Lastik Fabrikası

1977 Kütahya, Kümaş Manyezit Fabrikası
Ankara, TEMSAN (Türkiye Elektromekanik Sanayi)
Bilecik, Bozüyük Eczacıbaşı Vitra Fabrikası (seramik
sağlık gereçleri; lavabo, klozet, eviye, duş teknesi
vb.)
İstanbul, Raff Askeri Tekstil (asker, polis kıyafetleri,
malzemeleri ve ekipmanları)
Kocaeli, Körfez, İgşaş (gübre fabrikası)
Kocaeli, Lassa Lastik Fabrikası
Yalova, Akkim Yapı Kimyasalları Fabrikası
1978 İstanbul, Royal Conta Fabrikası
1979 Bilecik, Bozüyük Artema Eczacıbaşı Fabrikası
(armatür ve valf üretimi)

1990 Kütahya Seramik Fabrikası
Bursa, İznik, Borçelik
1991 Ankara, Roketsan Fabrikası
1992 Lüleburgaz, Eczacıbaşı Farmakoloji Tesisi
Sakarya, Arifiye, Toyotosa Otomotiv Fabrikası
(Corolla ve Verso modellerini üretmektedir)
1994 Sakarya, Toprak İlaç Fabrikası
1995 İstanbul, Gön Deri Fabrikası
Muğla, Datça Zeytinyağı Fabrikası (Olive Farm)
Tekirdağ, ATK Tekstil Fabrikası
1997 Ankara, DPC (Doğan Baskı Merkezi) Tesisleri
Gebze, Şekerpınar, Honda Türkiye Fabrikası
İzmit, Hyundai Assan Otomotiv Fabrikası
Tekirdağ, Çorlu, Migiboy Tekstil Fabrikası
2000 Kocaeli, Gebze, Alarko Sanayi Tesisleri
2003 Manisa, Vestel City Digital Teknoloji ve Yazılım
Merkezi
2005 Sivas Lens Fabrikası
2006 Edirne, İpekyol Tekstil Fabrikası
2009 Kütahya Güneş Paneli Fabrikası
2014 Ankara, AB-Mikro Nano Çip Fabrikası

1980'DEN GÜNÜMÜZE: POST-FORDİST

DÖNEM VE KÜRESELLEŞME

1980'deki askeri darbenin ardından benimsenen neoliberal ekonomi politikaları, Cumhuriyet'in başından beri Türk ekonomisini belirlemiş olan ulusal kalkınma ve ithal ikamecilik stratejilerine son verir. Bu yeni politikalar, ihracat yönelimli bir büyümenin önünü açarken Anadolu'da yeni sanayi merkezlerinin (Anadolu Kaplanları) ortaya çıkışını da beraberinde getirir. 1987'den sonra Sümerbank'ın özelleştirilmesi bu dönüştürmenin en önemli simgesidir.

Bu dönemde fabrikaların tasarımı, mimarlık pratiğinin de ulus-aşırılması yüzünden, uluslararası standartları ve küresel eğilimleri olduğu gibi yansıtır. Tüm bunlar olup bitirken, sayıları gün geçtikçe artan eski, gözden çıkarılmış fabrikalar ve sanayi alanları, yeni bir anlama/programa kavuşmanın yolunu gözlemektedir.

1980 İzmir, Sinem Oyuncak
1981 Afyonkarahisar, Bolvadin, Alkaloid Fabrikası
Ankara TESTAŞ (Türkiye Elektronik Sanayi Ticaret Anonim Şirketi) Fabrikası
Kütahya ETİ GÜMÜŞ Gümüş Madencilik, İşleme ve Depolama Tesisi
1982 Çanakkale, Biga Sümerbank Çanakkale Sentetik Deri Fabrikası
İstanbul, Pendik Sulzer Motor Fabrikası
1983 Kocaeli Tüpraş Türkiye Petrol Rafinerileri
1984 İstanbul, Anadolu İsuzu Fabrikası (kamyon üretimi)
1985 Ankara, TUSAŞ Türk Havacılık ve Uçak Sanayii Tesisleri
1987 Kocaeli, Gebze Onko & Koçsel İlaç Fabrikası
1989 Kütahya, Güral Porselen Fabrikası

1

2

1 - İSTANBUL GÖN DERİ FABRİKASI-2
Mimari: Nevzat Sayın (NSMH)
Fotoğraf: Serdar Tanyeli

2 - İPEKYOL TEKSTİL FABRİKASI, EDİRNE
Mimari: EAA-Emre Arolat Architecture
Fotoğraf: Thomas Mayer

YARARLANILAN KAYNAKLAR VE BİBLİYOGRAFYA

KİTAPLAR

81 İl Sanayi Durum Raporu. (2013). Türkiye Cumhuriyeti Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ankara.

Aktaş, Ruşen. (2011). *Exchange, İstanbul-Marseille, Endüstri Mirasını Görünür ve Anlaşılır Kılmak*. İstanbul: Çekül Vakfı Yayınları.

Belge, Murat (yay. haz.). (1985). *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, cilt 1-6. İstanbul: İletişim Yayınları.

Bozdemir, Mustafa. (2011). *Osmanlı'dan Cumhuriyete Endüstriyel Mirasımız*. İstanbul: İTO.

Bozdoğan, Sibel. (2001). *Modernism and Nation Building. Turkish Architectural Culture in the Early Republic*. Seattle: University of Washington Post.

Bozdoğan, Sibel. (2010). *Industrial Architecture and Nation - Building in Turkey: A Historical Overview, in Workplaces: The Transformation of Places of Production. Industrialization and the Built Environment in the Islamic World*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, Cenevre: The Aga Khan Award for Architecture.

Bozdoğan, Sibel., Akcan, Esra. (2012). *Modern Architecture in History*. Londra: Reaktion Books.

Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, cilt 7. (1983). İstanbul: İletişim Yayınları.

Çolakoğlu, Nuri M., Yeşilbaş Kayaoğlu, Gülnur. (2015). *İstanbul Sanayi Odası'nın Altmışıncı Yılında Türk Sanayii*. İstanbul Sanayi Odası.

Endüstri Mirası. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şube, dosya 3, bülten 45, Kasım 2006.

Geçmişten Geleceğe Yerel Kimlik, Tarihi Kentler, sayı 28. (2011). Çekül Vakfı.

Holod, Renata., Evin, Ahmet., & Özkan, Suha. (yay. haz.). (2005). *Modern Turkish Architecture 1900-1980*. Türkiye Mimarlar Odası.

Kaptanoğlu, Raif., Balkan, Nihat. (2009). *Bursa Sanayi ve Ticaret Odası (BTSO): 120 Yıllık Tarihi Bir Çınar*. BTSO Yayınları.

Küçükerman, Önder. (1988). *Türk Giyim Sanayii Tarihindeki Ünlü Fabrika: "Feshane" Defterdar Fabrikası*. İstanbul: Sümerbank.

Osmanlı Ticaret ve Sanayi Albümü. (2011). İstanbul: İTO.

Ökçün, Gündüz. (1984). *Osmanlı Sanayii 1913-1915 İstatistikleri*. İstanbul: Hil Yayın.

Özgür, Özlem. (1976). *100 Soruda Sanayileşme ve Türkiye*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.

Saltık, Ahmet. (Kasım 2003). *Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımı Açısından Kars'ta Hayvancılık, Süt Değerlendirme ve Kars Süt Fabrikası*. Ankara: Sürdürülebilir Kırsal ve Kentsel Kalkınma Derneği (SÜRKAL).

Sezgin, Candan. (2004). *Sanayi Devrimi Yıllarında Osmanlı Saraylarında Sanayi ve Teknoloji Araçları*. TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı; 26. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.

Sezgin, Candan. (2011). *Sanayi Devrimi'nin Etkisinde İmparatorluk'tan Cumhuriyet'e Türkiye*. İstanbul Mas Matbaacılık AŞ.

Toprak, Zafer. (1988). *Sümerbank*. İstanbul: Creative Yayıncılık.

Türk Sanayii. (2015). İstanbul Sanayi Odası.

Uşak Eski Tabakhane Bölgesi Kentsel Dönüşüm Projesi Bölge Tanıtım Kataloğu. (2010). Uşak Belediyesi.

Vanlı, Şevki. (2000). *Mimariden Konuşmak: Bilinmek İstenmeyen 20. Yüzyıl Türk Mimarlığı, Eleştirel Bakış*. 2. Ankara: VMV Yayınları.

Yarış, Sümeyra. (2012). *İstanbul'un 100 Sanayi Kuruluşu*. İstanbul: İBB Kültür AŞ.

Yücel, T. Fikret. (2015). *Cumhuriyet Türkiye'si'nin Sanayileşme Öyküsü*. Ankara: Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı.

YÜKSEK LİSANS VE DOKTORA TEZLERİ

Altıparmak, Süleyman. (2008). *Cumhuriyet Dönemi Denizli'nin Sosyal Tarihi (1923-1950)* (Yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.

Aritan, Özlem. (2004). *Kapitalist/ Sosyalist Modernleşme Modellerinin Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığının Biçimlenişine Etkileri - Sümerbank KİT Yerleşkesi Üzerinden Yeni Bir Anlamlandırma Denemesi* (Doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Asiliskender, Burak. (2002). *Cumhuriyetin İlk Yıllarında Mimaride "Modern" Kimlik Arayışı: Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası Örneği* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Boyacıoğlu, Didem. (2013). *Osmanlı Fabrika Yapılarının Kentsel ve Mimari Analizi* (Doktora tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Canaran, Cansu. (2009). *An Integrated Framework for Sustaining Industrial Beings in the Urban Context* (Doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Emre, Çağatay. (2003). *1930'larda Türk Modernleşme ve Sanayileşmesi İçinde Fabrika Yerleşimlerinin Oluşumu: Nazilli Basma Fabrikası* (Yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Engin, Hüseyin Emre. (2009). *Tarihi Yapıların Yeniden Kullanımında İç Mekana Etkilerin İncelenmesi İçin Bir Yöntem Önerisi; İstanbul Endüstri Yapıları Örneği* (Doktora tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Ertürk, Nevra. (2008). *19. Yüzyıl Osmanlı Sanayi Hareketleri İçinde Fabrika-i Hümayunlar* (Doktora tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

İmamoğlu, Bilge. (2011). *Architectural Production in State Offices: An Inquiry Into the Professionalization of Architecture in Early Republican Turkey* (Yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Kaya, Berrin. (2012). *Endüstri Mirasımızın Korunmasında Planlama Yaklaşımı* (Uzmanlık tezi). İzmir.

Kevseroğlu, Özlem. (2011). *Endüstriyel Miras Alanlarının Kent Peyzajına Entegrasyonunun Değerlendirilmesi: Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası Örneği* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Kimyon, Deniz. (2013). *Kentsel Tasarım Perspektifi ile Türkiye'deki Fabrika Yerleşkelerinin Değerlendirilmesi: İskenderun Demir ve Çelik Fabrika Yerleşkesi Örneği* (Yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Köksal, Gül. (2005). *İstanbul'daki Endüstri Mirası İçin Koruma ve Yeniden Kullanım Önerileri* (Doktora tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Oral, Ayşe Hande. (2006). *İşlevini Yitirmiş Endüstriyel Alanların Dönüşümü için Bütüncül Yaklaşım: Haliç Yerleşkesi Örneği* (Yüksek lisans tezi). Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, İstanbul.

Özüdoğru, Ayça Aslıhan. (2010). *Adana'da Dokuma Sanayi Yapılarının Endüstri Mirası Kapsamında İncelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.

Peri, Burak. (2002). *Building the "Modern" Environment in Early Republican Turkey: Sümerbank Kayseri and Nazilli Factory Settlements* (Yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Sezer, Selcan. (2013). *Endüstri Yapılarının Yeniden İşlevlendirme Sürecinde Aydınlatma Tasarımı: Ankara Cer Modern Örneği* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Şahin, Mürüvvet Gülcan. (2011). *Erken Cumhuriyet Dönemi Modernleşmesinde Bir Sanayi Yapısı Örneği: Paşabahçe Raki ve İspirto Fabrikası* (Yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Taner, Sezin. (2011). *İstanbul Endüstri Yapılarının 'loft' Kavramı Çerçevesinde Yeniden İşlevlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Tolga, H. B. (2006). *Endüstriyel Alanların Dönüşümü, Kentsel Mekana Etkileri: Beykoz Kundura ve Deri Fabrikası için Bir Dönüşüm Senaryosu* (Yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Tülücü, Tunç Aslan. (2007). *Adana Kenti Tarihi Endüstri Yapılarının Yapısal Analizi ve Korunmaları İçin Yöntem Araştırması* (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Uğursal, Seçil. (2011). *Tarihi Yapıların Yeniden İşlevlendirilmesi: İzmir Sümerbank Basma Sanayi Yerleşkesi Örneği* (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

MAKALELER

Arslan, Benay Büyük., Güney, Dilay. (2013). "Endüstriyel Miras Yapılarının Yeniden İşlevlendirme Süreci ve İstanbul Tuz Ambarı." *Beykent Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, cilt 6, sayı 2, sf. 31-58.

Asiliskender, Burak. (2012). "Cumhuriyet'in Sanayi Kenti Kayseri ve Modernleşme Arayüzleri." *Güney Mimarlık*, Sanayi Yapıları / Endüstri Arkeolojisi sayısı, sf. 36-39.

Aydın, Dicle., Aksoy, Esra. "Endüstri Yapılarında Yeniden Kullanılabilirlik: Nazilli Sümerbank Fabrikası'nın Sosyal Tesis Binası'nın İşlevsel Dönüşümü İçin Analizler." *Güney Mimarlık*, Sanayi Yapıları / Endüstri Arkeolojisi sayısı, sf. 40-45.

Bakırcı, M. (2013). "Adıyaman'da İmalat Sanayinin Gelişimi ve Yapısı." *Türk Coğrafya Dergisi*. İstanbul.

Bancı, Selda. (2006). *Şeker Şirketi ve Ankara Şeker Fabrikası Yerleşkesi*. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şube, dosya 3, bülten 45, Kasım 2006.

Beyhan, Şefika Gülin., Gürkan, Ülkü Çelebi. (2015). "Kültürel Mirasın Korunmasına Yönelik Bir Tespit Çalışması: Isparta Halı İpliği Fabrikaları ve Boyahaneleri." *Ayman Verlag: Journal of World of Turks / Zeitschrift für die Welt der Türken*, cilt 7, sayı 3, sf. 79-101.

Bilgin, İhsan. (2007). *Bir Mimari Eser Olarak Silahtarağa Elektrik Santrali 1910-2004*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Cengizkan, Ali. (2000). "Türkiye'de Fabrika ve İşçi Konutları: İstanbul Silahtarağa Elektrik Santrali." *ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi*, cilt 20, sayı 1-2, sf. 29-55.

Çakmak, Biray. (2008). "XX. Yüzyıl Başında Uşak'ta Kurulan İp Fabrikaları". *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.

Doğan, Hulusi. (2007). "Sanayinin Musikisi Nasıl Başladı, Nasıl Bitti? Sümerbank Basma Fabrikası'na Tarihsel Bir Bakış." *Ege Akademik Bakış*, sf. 661-689.

Dölen, Emre. (2015). "Osmanlı Döneminde Kocaeli'ndeki Sanayi Kuruluşları." *Uluslararası Gazi Akçakoca ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu Bildirileri*. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi.

Düzgün, Hande., Aladağ, Hande. (2013). "How Sustainable are Industrial Buildings? A Study In Golden Horn District", *ArchNet-IJAR: International Journal of Architectural Research*, cilt 7, sayı 2, sf. 330-340.

Güney, Emrullah. (1997). "Diyarbakır'da Sanayileşme." *Türk Coğrafya Dergisi*. İstanbul.

İmamoğlu, Bilge. (2006). *Cumhuriyet Dönemi Endüstri Mirası Havacılık Sanayi Yapıları*. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şube, dosya 3, bülten 45, Kasım 2006.

Kaya, Ece., Arıkan, İrfan. (2009). "The Bomonti Beer Factory: An Example of the Industrial Heritage Transformation Process." Konferans sunumu, CCSC, Boğaziçi Üniversitesi.

Kaya, Sertaç., Yerli, Özgür., & Döner, Selan. (2015). "Endüstriyel Alanların Endüstriyel Parklara Dönüşümü." *Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi*, sayı 3, sf. 518-534.

Koçan, Nurhan. (2011). "Sanayi Alanlarının Dönüşümü: Uşak Eski Tabakhane Deri Sanayi Bölgesi." *Karadeniz Fen Bilimleri Dergisi*, cilt 2, sayı 1, sf. 124-138.

Köksal, Gül. (2000). "Yeniden Hayat Bulan Endüstri Yapıları." *Domus*, sayı 8, sf. 68-71.

Köksal, Gül. (2007). "İstanbul'daki Sanayi Mirasının Geleceği İçin Bir Öneri; İstanbul Endüstri Mirası Rotası." TMMOB İstanbul Kent Sempozyumu, 10-15 Eylül 2007.

Köksal, Gül., Ahunbay, Zeynep. (2006). "İstanbul'daki Endüstri Mirası İçin Koruma ve Yeniden Kullanım Önerileri." *İTÜ Dergisi/a: Mimarlık, Planlama, Tasarım*, cilt 5, sayı 2, sf. 125-136.

Köşkeröğlu, Emrah. (2006). *Demiryolu Mirası – Korunması*. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şube, dosya 3, bülten 45, Kasım 2006.

Madran, Emre., Nalbant, Kemal., & Özgönül, Nimet. (2006). *Eskişehir, Kılıçoğlu Tuğla ve Kiremit Fabrikası*. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şube, dosya 3, bülten 45, Kasım 2006.

Mat, Afife., Tekiner, Halil. (2014). "Türkiye'deki Eczacılık Tarihi Müzeleri" cilt 15, sayı 2, sf. 1-20. *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*.

Odman, Aslı. (2011). "Galata Rıhtımı'nda 'Modern Zamanlar': FORD'un Tophane Otomobil Montaj Fabrikası 1925-1944." *İstanbul-Marsilya: Endüstri Mirasını Görünür ve Anlaşılır Kılmak*. İstanbul: ÇEKÜL Vakfı Yayınları.

Oğuz, Dicle., Saygı, Halis., & Akpınar, Nevin. (2010). "Kentiçi Endüstri Alanlarının Dönüşümüne Bir Model: İzmit/Sekapark." *Coğrafi Bilimler Dergisi*, cilt 8, sayı 2, sf. 157-167.

Oral, Elif Özlem., Ahunbay, Zeynep. (2005). "Bursa'nın İpekçilik ile İlgili Endüstri Mirasının Korunması." *İTÜ Dergisi/a: Mimarlık, Planlama, Tasarım*, cilt 4, sayı 2, sf. 37-46.

Orhan, Nuri., Ünsaldı, Mehmet. (2003). "Üniversite - Sanayi İşbirliği Elazığ Örneği." *Doğu Anadolu Bölgeleri Araştırması*, sayı 3.

Öktem, Sezen. (2006). *Karabük Demir Çelik Fabrikaları ve Yerleşkesi*. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şube, dosya 3, bülten 45, Kasım 2006.

Özen, Hamiyet., Sert, Arzu. (2006). "Karadeniz'de Unutulan Endüstri Mirası." *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, cilt 21, sayı 3, sf. 499-508.

Özgönül, Nimet. (2007). "Cumhuriyetin Yeni Anadolu Kenti Zonguldak ve Endüstri Mirası." *Mimarlık*, cilt 336, sayı 50-54. Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Yayını.

Özsirkinti Kasap, Handan. (2014). "Endüstri Yapılarının Dönüşümü Sonucunda Ortaya Çıkan Loft Yapıları ve Estetik." *Artium*, cilt 2, sayı 2, sf. 151-164.

Peri, Burak. (2006). *Cumhuriyet Dönemi Endüstri Yapıları ve Yerleşmeleri Kayseri ve Nazilli Sümerbank Fabrikaları*. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şube, dosya 3, bülten 45, Kasım 2006.

Saner, Mehmet. "Endüstri Mirası: Kavramlar, Kurumlar ve Türkiye'deki Yaklaşımlar." *Planlama*, sf. 53-66.

Takım, Abdullah., Yılmaz, Ensar. "Economic Policy During Ataturk's Era in Turkey (1923-1938)." *African Journal of Business Management*, Nisan 2010, cilt 4, sayı 4, sf. 549-554.

Tanyeli, Gülsün. (1994). "Osmanlı Demir Üretim ve Döküm Merkezleri Üzerine Bir Değerlendirme." Önder Küçükerman (yay. haz.), *Maden Döküm Sanatı*, sf. 191-206. İstanbul: Türk Demir Döküm Fabrikaları Genel Müdürlüğü AŞ.

Tanyeli, Gülsün. (1998). "Endüstri Arkeolojisi." *Arredamento Mimarlık*, sayı 8, sf. 46-49.

Taşlıgil, Nuran., Şahin, Güven. (2012). "Türkiye'de Gübre Sanayi." *Akademik Bakış Dergisi*, sayı 29.

Uçar, Hatice. (2014). "Ayvalık Tarihinde Zeytinyağı Üretim, Depolama ve Satış Binalarının Yeri ve Önemi", *Trakya University Journal of Engineering Sciences*, cilt 15, sayı 2, sf. 19-28.

Uraz, Tümer., Alpar, Okan. (1978). "Türkiye Süt Endüstrisi Kurumu Fabrikalarının Kuruluş Yerleri Üzerinde Bir İnceleme." *GIDA / The Journal of Food*, cilt 3, sayı 6.

Uzun, Murat. (2014). "Endüstri Alanı Dönüşüm Projesi Sekapark'ın (Kocaeli-İzmit) Kıyı Kullanımına Etkisi." *Marmara Coğrafya Dergisi*, sayı 30, sf. 154-179.

ÇEVİRİMİÇİ KAYNAKLAR

"1.2 milyar dolarlık dev satış başlıyor!" 24 Nisan 2008. <http://v3.arkitera.com/h27873-12-milyar-dolarlik-dev-satis-basliyor.html> adresinden alındı.

"100 Milyon Euroluk İlaç Fabrikası Hizmete Açıldı." 1 Temmuz 2015. <http://www.milliyet.com.tr/100-milyon-euroluk-ilac-fabrikasi-hizmete-kocaeli-yerelhaber-864318/> adresinden alındı.

"100 Yıllık Bina Kaderine Terk Edildi." 2 Aralık 2012. <http://www.haberler.com/100-yillik-bina-kaderine-terk-edildi-4137821-haberi/> adresinden alındı.

"100 Yıllık Çırçır Fabrikası Araştırma Merkezi Oluyor." 15 Nisan 2012. <http://www.tarsusonline.com/tarsus/100-yillik-circir-fabrikasi-arastirma-merkezi-oluyor-h132470.html> adresinden alındı.

"120 Yıldır Koku Uzmanı." <http://www.rebulezanesi.com/#!rebul-kozmetik/c1f5p> adresinden alındı.

"1923-1960 Yılları Arasında İzmit'te İnşa Edilen Yapılar ve Kentin Gelişimine Katkıları." <http://www.kocaelitarihsempozyumu.com/bildiriler/102-%20Doç%20Dr.%20Oya%20ŞENYURT-1923-1960%20Yılları%20Arasında%20İzmit'te%20İnşa%20Edilen%20Yapılar%20ve%20Kentin%20Gelişimine%20Katkıları.pdf> adresinden alındı.

"1950 Öncesi ve Sonrası Cumhuriyet Sanayileşmesi Işığında Aydın Tekstil Yerleşkesi." Eylül-Ekim 2010. <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=369&RecID=2485> adresinden alındı.

"AB Mikro Nano ASEL SAN'dan Türkiye'de bir ilk." <http://abmikronano.com.tr/ab-mikro-nano-aselsandan-turkiyede-bir-ilk-8/> adresinden alındı.

"Abdi İbrahim." http://www.abdiibrahim.com.tr/basin-merkezi/download/Kurumsal_Profil_TR.pdf adresinden alındı.

"Adana Çimento Hakkında." <http://www.adanacimento.com.tr/tr/hakkimizda/adana-cimento-hakkında> adresinden alındı.

"Ağa Han Ödülü Alan İlk Endüstri Binası EEA Tasarımı İpekyol Tekstil Fabrikası." <http://www.fyt.com.tr/haber/aga-han-odulu-alan-ilk-endustri-binası-eea-tasarimi-ipekyol-tekstil-fabrikasi.html> adresinden alındı.

"Ağaoğlu Bir Haftada İki Arazi Aldı." 18 Ekim 2010. http://www.sabah.com.tr/Ekonomi/2010/10/18/agaoglu_bir_haftada_iki_arazi_aldi# adresinden alındı.

"Ahmed İhsan Tokgöz (1867-1942) Gazeteci, matbaacı, yayımcı ve siyaset adamı." <http://www.uslanmam.com/dini-bilgiler/1305562-ahmed-ih-san-tokgoz-1867-1942-gazeteci-matbaaci-yayimci-ve-siyaset-adami-aslen-kastamonu'nun.html> adresinden alındı.

"Akıbeti Bilinmeyen Bir Müze Girişimi: İstanbul Su Medeniyetleri Müzesi Terkos Pompa İstasyonu." 2 Temmuz 2012. <http://www.arkitera.com/haber/index-detay/akibeti-bilinmeyen-bir-muze-girisimi--istanbul-sumedeniyetleri-muzesi-terkos-pompa-istasyonu/9005> adresinden alındı.

"Akin Tekstil Fabrikası'nda yangın çıktı." 23 Nisan 2012. <http://www.emlaktasondakika.com/Kent-Bolge-Haberleri/Akin-Tekstil-Fabrikasinda-yan-gin-cikti-ZEYTINBURNU-ALEV-ALEV/haber-20427.aspx> adresinden alındı.

"Aksan Alüminyum." <http://www.aksan.com.tr/sayfa.asp?sayfaid=20> adresinden alındı.

"Aksan Metal Fabrikası Kartal arsasının ihalesi yarın 14.00'te!" 26 Aralık 2012. <http://emlakkulisi.com/aksan-metal-fabrikasi-kartal-arsasinin-ihalesi-yarin-1400te/145204> adresinden alındı.

"Alsancak Havagazı Fabrikası (İzmir)." Haziran 2009. <http://v3.arkitera.com/g162-fonksiyon-donusumu.html?year=&alD=2882&o=2865> adresinden alındı.

"Anadoluhisarı Göksu Küçüksu Rehberi." 28 Ağustos 2009. <http://www.ahisar.com/haberler/goksu-yeniden-canlanacak.html> adresinden alındı.

"Anadoluhisarı Halat Fabrikası: Tanıtım Filmi." 14 Ocak 2012. <http://www.youtube.com/watch?v=Kcm00nt0B8g> adresinden alındı.

"Ankara'nın İlk Su Arıtma Tesisini Yıktilar." 16 Ağustos 2013. <http://www.yayed.org/id387-ankara-yazilari/ankaranin-ilk-su-aritma-tesisini-yiktilar.php> adresinden alındı.

"Antalya Sümerbank Dokuma Fabrikası." <http://www.arkiv.com.tr/proje/antalya-sumerbank-dokuma-fabrikasi/1115> adresinden alındı.

"Antalya'da Dokuma Fabrikası Parka Dönüştürüldü." 15 Aralık 2015. <http://www.arkitera.com/haber/25912/antalyada-dokuma-fabrikasi-parka-donusturuldu> adresinden alındı.

"Arçelik Hakkında." http://www.arcelikas.com/sayfa/10/ARCELIK_AS_HAKKINDA adresinden alındı.

"Asırlık Zeytinyağı Fabrikası Sosyal Projeye Dönüşüyor." 5 Kasım 2014. <http://www.yenierdegazetesi.com/haber/1-asirlik-zeytinyagi-fabrikasi-sosyal-proje-donusuyor-13281.html> adresinden alındı.

"Aşkale Çimento Fabrikası." http://www.askalecimento.com.tr/cimento_fabrikalari.aspx?id=ac adresinden alındı.

"ATAŞ, Anadolu Tasfiyehanesi." <http://www.atasterminal.com/history.htm> adresinden alındı.

YARARLANILAN KAYNAKLAR VE BİBLİYOGRAFYA

“Atatürk Döneminde Büyüme ve Beşeri Sermayenin Geliştirilmesine Yönelik Girişimler ve Günümüz İçin Kısa Bir Değerlendirme.” <http://www.muhtesemkaynak.com/59.pdf> adresinden alındı.

“Atatürk Kültür Merkezi ve Merinos Parkı.” 23 Mayıs 2011. <http://v2.arkiv.com.tr/p9403-ataturk-kultur-merkezi-ve-merinos-parki.html> adresinden alındı.

“Atatürk Orman Çiftliği’nde Ernst Egli’nin İzleri: Planlama, Bira Fabrikası, Konutlar ve ‘Geleneksel’ Bir Hamam.” 2010. http://jfa.arch.metu.edu.tr/archive/0258-5316/2010/cilt27/sayi_2/239-264.pdf adresinden alındı.

“Atatürk’ün Açtığı Fabrikalar.” 10 Kasım 2014. <http://finans.mynet.com/haber/iphone/foto-analiz/ataturkun-actigi-fabrikalar/97218> adresinden alındı.

“Atça’nın Kuruluşu.” <http://www.aydinatca.com/atcanin-kurulusu.html> adresinden alındı.

“AYGAZ Tarihçe.” <https://www.aygaz.com.tr/kurumsal/hakkimizda/tarihce> adresinden alındı.

“Ayvalık Belediyesi’nin Prestij Projesi ‘Kırlangıç’ Tanıtıldı.” <http://www.ayvalik.bel.tr/haberler/254-ayvalik-belediyesi-nin-prestij-projesi-kirlangic-tanitildi.html> adresinden alındı.

“AYZGAZ 50. yıl faaliyet raporu 2011.” <https://www.aygaz.com.tr/en/kurumsal/yatirimci-iliskileri/finansal-raporlar/faaliyetraporlari>.

“Bandırma-Tarihi Fabrika Kültür Merkezi Oluyor.” 10 Eylül 2011. <http://www.ajansbandirma.com/bandirma-tarihi-fabrika-kultur-merkezi-oluyor/> adresinden alındı.

“Bandırma’daki Eski Elektrik Santrali Kültür ve Sanat Merkezi Olacak.” 24 Ocak 2015. <http://www.radikal.com.tr/balikesir-haber/bandirmadaki-eski-elektrik-santrali-kultur-ve-sanat-merkezi-olacak-1279298> adresinden alındı.

“Başak Traktör: Tarihçe.” <http://www.basaktraktor.com/Sayfa/2> adresinden alındı.

“Bayrakçı.” <http://www.bayrakci.com/hakkimizda/> adresinden alındı.

“Beşiktaş Astro Tütün Deposu.” 13 Mart 2011. <http://www.degisti.com/index.php/archives/2559> adresinden alındı.

“Beşiktaş’taki Uçak Fabrikası Belgesel Oldu.” 7 Ağustos 2010. <http://www.bianet.org/biamag/kultur/123982-besiktas-taki-ucak-fabrikasi-belgesel-oldu> adresinden alındı.

“Beykoz Kundura.” <http://www.beykozkundura.com> adresinden alındı.

“Bilal Sabuncu AŞ” <http://www.bilalsoaps.com.tr/tarihce.html> adresinden alındı.

“Bir 19. Yüzyıl Endüstri Mirasının Yeniden Kullanımı: ‘Samsun Tekel Tütün Fabrikası’nın Bulvar Samsun Projesi’ne Dönüşümü.” <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=3916&RecID=3402> adresinden alındı.

“Bir fabrikası daha açıldı.” 24 Mart 2013. <http://www.finansgundem.com/haber/bir-fabrikasi-daha-acildi/375241> adresinden alındı.

“Bir Zamanlar Uyuşturucunun Türkiye’de Yasal Olduğu Gerçeğini 15 Maddeyle Anlatıyoruz!” <http://trend.mynet.com/bir-zamanlar-uyusturucunun-turkiyede-yasal-oldugu-gercegini-15-maddeyle-anlatiyoruz-1038465> adresinden alındı.

“Bitlis’in sigarasından sonra tütünü de tarihe karışıyor.” 24 Ağustos 2010. <http://www.milliyet.com.tr/bitlisin-sigarasindan-sonra-tutunu-detarihe-karisiyor/gungor-uras/ekonomi/ekonomiyazardetay/24.08.2010/1280167/default.htm> adresinden alındı.

“Bolu Çimento Hakkında.” <http://www.bolucimento.com.tr/tr/hakkimizda/bolu-cimento-hakkinda> adresinden alındı.

“Borçelik Tarihçe.” <http://www.borcelik.com/turce/hakkimizda/tarihce.aspx> adresinden alındı.

“Borusan. Kilometre Taşları.” <http://www.borusan.com.tr/tr/hakkimizda/kilometre-taslari> adresinden alındı.

“Bossa.” <http://bossa.com.tr/tr/kurumsal/hakkimizda> adresinden alındı.

“Boş Mermi Kovanlarından Ekonomiye Katkı.” 7 Ağustos 2012. <http://www.iyihaberler.net/ekonomi/bos-mermi-kovanlarindan-ekonomiye-katki/> adresinden alındı.

“Boya Basma Apre Fabrikası.” 23 Haziran 2008. <http://v2.arkiv.com.tr/p110-boya-basma-apre-fabrikasi.html> adresinden alındı.

“Bursa’nın Sırlarını Saklayan Vadi: Cilimboz.” <http://www.bursadakultur.org/cilimboz.htm> adresinden alındı.

“Cengiz Erdinç Söyleşi - Overdose Türkiye.” 20 Kasım 2005. http://www.isbfmezder.org.tr/yeni/etkinlik_detay.asp?detay=121 adresinden alındı.

YARARLANILAN KAYNAKLAR VE BİBLİYOGRAFYA

“Civata fabrikası, sanat fabrikası oldu.” 15 Mart 2006. <http://v3.arkitera.com/h7676-civata-fabrikasi-sanat-fabrikasi-oldu.html> adresinden alındı.

“Coca-Cola Tarihçe.” <https://www.cocacolaturkiye.com/tarihcemiz/turkiyede> adresinden alındı.

“Cumhuriyet Sonrası Önemli Olaylar.” <http://www.kayseri.gov.tr/baslik-bulunmuyor04-05-201104-05-201104-05-2011> adresinden alındı.

“Cumhuriyetin Yeni Anadolu Kenti Zonguldak ve Endüstri Mirası.” <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=286&RecID=1599> adresinden alındı.

“Çanakkale’de sanayi nostaljisi.” <http://www.bigazete.com.tr/2013/10/canakkalede-sanayi-nostaljisi-m16725.html> adresinden alındı.

“Çay Rize’ye ilk kez Mustafa Hulusi’nin cebinde geldi.” 27 Mayıs 2011. <http://www.gazetevatan.com/cay-rize-ye-ilk-kez-mustafa-hulusi-nin-cebinde-geldi-379926-gundem/> adresinden alındı.

“Çayırova Arçelik Fabrikası’nda Alarko Isıtma Ürünleri.” http://www.acst.com.tr/tr/Dosya/AlarkoTarihinden/AlarkoTarihinden_15.pdf adresinden alındı.

“Çimentaş.” <http://www.cimentas.com.tr/index.php/tr/aboutus> adresinden alındı.

“Çubuk Dam Lake.” <http://graftonline.org/#/detail/Cubuk> adresinden alındı.

“DDB Tuz Ambarı.” 18 Ağustos 2010. <http://v2.arkiv.com.tr/p9284-ddb-tuz-ambari.html> adresinden alındı.

“Deniz Müzesi yarın açılacak.” 3 Ekim 2013. <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/24843194.asp> adresinden alındı.

“Dentaş Tarihçe.” <http://www.dentas.com.tr/Tarihce.html> adresinden alındı.

“Depodan Kongre Merkezine.” 1 Eylül 2005. <http://v3.arkitera.com/h4028-depodan-kongre-merkezine.html> adresinden alındı.

“Dev fabrikalar alışveriş merkezine dönüşüyor.” 14 Haziran 2008. <http://blog.milliyet.com.tr/dev-fabrikalar-alisveris-merkezine-donusuyor/Blog/?BlogNo=114750> adresinden alındı.

“Devlet 1932’ye Kadar Eroin Üretim Sattı.” 14 Kasım 2009. <http://www.hurriyet.com.tr/devlet-1932-ye-kadar-eroin-uretip-satti-12934878> adresinden alındı.

“Diyarbakır İçki Fabrikası kapanıyor.” 15 Mart 2007. <http://www.evrensel.net/haber/247949/diyarbakir-icki-fabrikasi-kapaniyor> adresinden alındı.

“DOCOMOMO_Kayseri Toplantısının Ardından: 20. Yüzyıl ‘Modern’ Mimari Mirası Üzerine Notlar.” <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=289&RecID=1673> adresinden alındı.

“Doğan Printing Center Ankara.” <http://www.tabanlıoglu.com/project/dogan-printing-center-2/> adresinden alındı.

“Dokuma Fabrikası’nda mutlu sonuca ulaşıldı.” 5 Ocak 2016. <http://www.mimdap.org/?p=180432> adresinden alındı.

“Dünden Bugüne Artema.” <http://www.artema.com.tr/hakkimizda/dunden-bugune-artema> adresinden alındı.

“Dünden bugüne Doğtaş.” <http://dogtas.com.tr/dunden-bugune-dogtas> adresinden alındı.

“Dyo. Tarihçe.” <http://www.dyo.com.tr/dyo/tarihce> adresinden alındı.

“Eczacıbaşı Seramik Fabrikası.” <http://www.etsm.org.tr/etsm/index.php?r=kronoloji/view&id=301> adresinden alındı.

“Edirne Elektrik Santrali.” 3 Ocak 2011. <http://v2.arkiv.com.tr/p10648-edirne-elektrik-santrali.html> adresinden alındı.

“Edirne’den Aga Khan’a Uzanan Bir ‘İpekyol’u.” 5 Ağustos 2010. <http://v3.arkitera.com/h55521-edirnededen-aga-khana-uzanan-bir-ipekyolu.html> adresinden alındı.

“Edremit Yöresi Yağhaneleri: Geçmişten Günümüze Zeytin, Zeytinyağı ve Sabun Sanayii.” 2013. <http://www.komilizeytinyagi.com.tr/Files/ekitap/edremit-yoresi-yaghaneleri.pdf> adresinden alındı.

“Elazığ Şeker Fabrikası Kapasitesini Yüzde 95 Arttırdı.” 28 Ocak 2015. <http://www.milliyet.com.tr/elazig-seker-fabrikasi-kapasitesini-elazig-yerelhaber-594002/> adresinden alındı.

““Endüstri Yapılarında Yeniden Kullanılabilirlik; Nazilli Sümerbank Fabrikası’nın Sosyal Tesis Binası’nın İşlevsel D.nüşümü İçin Analizler.” https://www.academia.edu/8294779/ENDÜSTRİ_YAPILARINDA_YENİDEN_KULLANILABİLİRLİK_NAZİLLİ_SÜMERBANK_FABRİKASI_NIN_SOSYAL_TESİS_BİNASI_NIN_İŞLEVSEL_DÖNÜŞÜMÜ_İÇİN_ANALİZLER adresinden alındı.

“Erdemir Tarihçe.” <http://www.erdemir.com.tr/kurumsal/tarihce/> adresinden alındı.

“Ereğli Demir Çelik Fabrikası Hizmete Giriyor.” <http://teneketarihi.com/eregli-demir-celik-fabrikasi-hizmete-giriyor/> adresinden alındı.

“Ereğli Entegre Tekstil Fabrikası.” <http://www.ereglitekstil.com/hakkimizda.aspx> adresinden alındı.

YARARLANILAN KAYNAKLAR VE BİBLİYOGRAFYA

“Eski Deri Fabrikası.” 8 Mart 2010. <http://yalvac.bel.tr/index.php?sayfa=kentrehberidetay&h=740> adresinden alındı.

“Eski Likör Fabrikası lüks konut olacak.” 10 Mayıs 2012. <http://www.sabah.com.tr/Ekonomi/2012/05/10/eski-likor-fabrikasi-luks-konut-olacak#> adresinden alındı.

“Eski Tekel, Şarap ve Kanyak Fabrikası.” <http://www.canakkale.bel.tr/assets/content/eski-tekul-ve-kanyak-fabrikasi-5ac3e.pdf> adresinden alındı.

“Eti Bank.” http://www.mmo.org.tr/resimler/dosya_ekler/487315b1286f907_ek.pdf?dergi=101 adresinden alındı.

“Eti Holding Hakkımızda.” <http://www.etimet.com/default.asp?islem=sayfa&id=6&lang=TR> adresinden alındı.

“Etibank.” http://www.mmo.org.tr/resimler/dosya_ekler/487315b1286f907_ek.pdf?dergi=101 adresinden alındı.

“EtiMaden Tarihçe.” <http://www.etimaden.gov.tr/tr/page/kurumsal-tarihcemiz> adresinden alındı.

“Evden dünyaya organik oyuncak.” 25 Ağustos 2006. <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=196818> adresinden alındı.

“Eyüp Bahariye Stadi.” <http://www.istanbulsporenvanteri.com/tr/tesisler/tesisler-2/eyup-bahariye-stadi-367.html> adresinden alındı.

“Factory Districts In Bursa During The 1860's.” 1975. http://jfa.arch.metu.edu.tr/archive/0258-5316/1975/cilt01/sayi_1/85-99.pdf adresinden alındı.

“Fiskobirlik.” <http://www.fiskobirlik.org.tr/tarihcemiz/> adresinden alındı.

“Ford OTOSAN Tarihçe.” <http://www.fordotosan.com.tr/tarihce.htm> adresinden alındı.

“Geçmişin Modern Mimarisi - 2: Beşiktaş – Şişli.” 12 Mart 2013. <http://www.arkitera.com/haber/index/detay/gecmisin-modern-mimarisi---2--besiktas---sisli/12604> adresinden alındı.

“Geçmişin Modern Mimarisi - 7: İzmit (Kocaeli).” 2 Mayıs 2013. <http://www.arkitera.com/haber/13803/gecmisin-modern-mimarisi---7--izmit-kocaeli> adresinden alındı.

“Geçmişin Modern Mimarlığı - 2: Bakırköy.” 30 Haziran 2010. <http://v3.arkitera.com/news.php?action=displayNewsItem&ID=54539> adresinden alındı.

“Gemi Mühendisleri Odası'nın Pendik Tersanesi.” http://www.emo.org.tr/ekler/85e9a46e1000535_ek.pdf?dergi=368 adresinden alındı.

“Goodyear Tire & Rubber Company hakkında.” <http://www.kariyer.net/goodyear-lastikleri-t-a-s-is-ilanlari-c1015-p161/> adresinden alındı.

“Gölcük Tersanesi Komutanlığı Kapılarını Medyaya Açtı.” 24 Eylül 2014. <http://www.haberler.com/golcuk-tersanesi-komutanligi-kapilarini-medyaya-6518905-haberi/> adresinden alındı.

“Gümüşlü Şirket Tarihi.” http://gumuslu.com.tr/index.php?islem=paket/sayfaP/sayfa_detay.php&anasayfa_id=1 adresinden alındı.

“Güral Porselen Kurumsal.” http://guralporselen.com.tr/index.php?route=product/category&path=59_65 adresinden alındı.

“Halat Fabrikası.” 15 Mart 2011. <http://v2.arkiv.com.tr/p10811-halat-fabrikasi.html> adresinden alındı.

“Hasanpaşa Gazhanesi'nin Bilinemeyen Geleceği.” 12 Mart 2013. <http://www.arkitera.com/haber/index/detay/hasanpasa-gazhanesinin-bilinmeyen-gelecegi/12613> adresinden alındı.

“Hereke Dokuma Fabrikası Tarihi.” <http://www.herekeli.com/Tr/Hereke3.asp?m1=&m2=3&m3=10> adresinden alındı.

“Hereke Fabrika-i Hümayunu'nun Mimari Analizi ve Koruma Önerileri.” <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=364&RecID=2229> adresinden alındı.

“Hereke Halı ve İpekli Dokuma Fabrikası.” <http://www.millisaraylar.gov.tr/portalmain/Factories.aspx?Fabrikald=2> adresinden alındı.

“İÇDAŞ Tarihçe.” <http://www.icdas.com.tr/pages/1692/428/f/tr-TR/Tarihce.aspx> adresinden alındı.

“İGSAŞ Tarihçe.” <http://www.igsas.com.tr/TR/default.asp?rsm=111000000000&Tarihce> adresinden alındı.

“İlk fabrika bacası tarih oldu.” 31 Mayıs 2012. <http://www.edirneyenigun.com/haber/658/ilk-fabrika-bacasi-tarih-oldu.html> adresinden alındı.

“İlk Gemi Motorları Fabrikasını Yok Ettik.” 11 Mayıs 2009. <http://www.denizhaber.com/guncel/ilk-gemi-motorlari-fabrikasini-yok-ettik-h17043.html> adresinden alındı.

“İlk organik oyuncak fabrikası İzmir'de kurulacak.” 12 Mart 2007. <http://www.hurriyet.com.tr/ilk-organik-oyuncak-fabrikasi-izmirde-kurulacak-6108486> adresinden alındı.

YARARLANILAN KAYNAKLAR VE BİBLİYOGRAFYA

“İnsanlık kimin umrunda?” 21 Ocak 2012. <http://www.canakkaleolay.com/Canakkale-AKFA-8217-yi-tartisiyor-21214> adresinden alındı.

“İnşaat için sürekli hülle yapıldı.” 31 Aralık 2013. <http://www.arkitera.com/haber/index/detay/insaat-icin-surekli-hulle-yapildi/19083> adresinden alındı.

“İpek Kağıt Tarihiçe.” <http://www.ipekkagit.com.tr/tr/default.aspx#hakkimizda> adresinden alındı.

“İpekli.” <http://www.ipekis.com.tr/fabrika.html> adresinden alındı.

“İsparta Bölgesi.” <http://www.gulsha.com.tr/tr/about/isparta-area.aspx> adresinden alındı.

“İsparta İlinde Sanayinin Gelişimi ve Yapısı.” 2004. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/33/825/10468.pdf> adresinden alındı.

“İsparta Kamu Yapıları ve Fabrikalar.” 2015. <http://kisacames.blogspot.com.tr/2015/03/isparta-kamu-yapilari-ve-fabrikalar.html> adresinden alındı.

“İstanbul Deniz Müzesi Yenilenen Haliyle Yarın Açılıyor.” 3 Ekim 2013. <http://www.haberler.com/istanbul-deniz-muzesi-yenilenen-haliyle-yarin-5140793-haberi/> adresinden alındı.

“İstanbul’da Bir Büyük Güç Transformatör Fabrikası Geliştirme Projesi.” <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/4/358/5245.pdf> adresinden alındı.

“İşte Trabzon Çimento Fabrikası’nın taşınacağı tarih!” 22 Eylül 2014. <http://www.61saat.com/bolgeyel/iste-trabzon-cimento-fabrikasinin-tasinacagi-tarih-h132412.html> adresinden alındı.

“İzmir’in Asırlık Fabrikası Kapanıyor.” 14 Mayıs 2007. <http://www.hurriyet.com.tr/izmirin-asirlik-fabrikasi-kapaniyor-6510983> adresinden alındı.

“İzmit Kâğıt Fabrikası: Seka.” http://www.mmo.org.tr/resimler/dosya_ekler/cb929eae7a499e5_ek.pdf?dergi=101 adresinden alındı.

“İzmit Çinilerinin Tarihi.” <http://www.izmit.com/izmit-cinilerinin-tarihi> adresinden alındı.

“Kale Grubu Hakkında.” <http://www.kale.com.tr/tr/kurumsal/hakkimizda> adresinden alındı.

“Kale Grubu Kurucusu ve Onursal Başkan.” <http://www.kale.com.tr/tr/hakkimizda/yonetim/dr-ibrahim-bodur> adresinden alındı.

“Kartonsan Tarihiçe.” <http://www.kartonsan.com.tr/tr/icerik.php?bolum=kurumsal&sira=2> adresinden alındı.

“Kentsel Tarihi Alanların Düzenleme Çalışmaları Devam Ediyor...” 27 Mayıs 2015. <http://www.canakkale.bel.tr/icerik/7486/kentsel-tarihi-alanlarin-duzenleme-calismalari-devam-ediyor/> adresinden alındı.

“Kırlangıç. Biz Kimiz.” <http://www.kirlangic.com.tr/biz-kimiz/ana-gida/m73> adresinden alındı.

“Kilim Group. Hakkımızda.” <http://www.kilimgroup.com/#!/tr/hakkimizda/kilim-group.html> adresinden alındı.

“Kimya Mühendisliği Dergisi.” Nisan 1964. http://www.kmo.org.tr/resimler/ekler/02426eb9ed3f9d4_ek.pdf?dergi=33 adresinden alındı.

“Kocaeli Kansere Yerli İlaç İçin Onko Koçsel’den Dev Fabrika.” 2 Temmuz 2015. <http://www.haberler.com/kocaeli-kansere-yerli-ilac-icin-onko-kocsel-den-7471788-haberi/> adresinden alındı.

“Komili Zeytinyağı.” <http://komilizeytinyagi.com.tr/bizi-taniyin/hakkimizda> adresinden alındı.

“Konya Ereğli Sümerbank Yerleşkesi.” 3 Ocak 2011. <http://v2.arkiv.com.tr/p10604-konya-eregli-sumerbank-yerleskesi.html> adresinden alındı.

“Kronolojik Kutahya Tarihi.” http://www.kutahyaozid.gov.tr/ortak_icerik/kutahyaozid/kutahya/kro.html adresinden alındı.

“Kuzguncuk Gazhanesi’nin İlk Kuruluşu.” 2010. <http://issuu.com/uskudarbelediyesi/docs/t12> adresinden alındı.

“Kültürel Mirasın Korunmasına Yönelik Bir Tespit Çalışması: Isparta Halı İpliği Fabrikaları ve Boyahaneleri.” 2015. <http://dieweltdertuerken.org/index.php/ZfWT/article/viewFile/753/753> adresinden alındı.

“KÜMAŞ Hakkında.” <http://www.kumasref.com/hakkimizda.aspx> adresinden alındı.

“Kütahya Porselen Tarihiçe.” <https://kutahyaporselen.com.tr/tarihce/> adresinden alındı.

“Kütahya Seramik. Firma Hakkında.” <http://www.seramikfirmalari.com/kutahya-seramik.html> adresinden alındı.

“Kütahya Ticaret ve Sanayi Odası Dergisi.” 2011. <http://www.kutso.org.tr/wp-content/uploads/2014/02/KUTSO-DERG%C4%B0-SAYI-174.pdf> adresinden alındı.

YARARLANILAN KAYNAKLAR VE BİBLİYOGRAFYA

“Kütahya’ya 300 milyon avroluk güneş paneli fabrikası.” 20 Ekim 2009. <http://www.guneshaber.net/haber/350-guncel-haberler-kutahyaya-300-milyon-avroluk-gunes-paneli-fabrikas.html> adresinden alındı.

“Lassa Lastik Fabrikası.” 23 Haziran 2008. <http://v2.arkiv.com.tr/p350-lassa-lastik-fabrikasi.html> adresinden alındı.

“Lassa Lastik Fabrikası.” http://tekelisisa.com/?portfolio_page=lassa-lastik-fabrikasi adresinden alındı.

“Limak Ankara Çimento.” <http://www.limak.com.tr/sektorler/cimento/fabrikalar/limak-ankara-cimento-fabrikasi> adresinden alındı.

“Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Stratejik Planı (2011-2015).” 2015. <http://www.mkek.gov.tr/Icerikler/file/MKEStratejikPlani.pdf> adresinden alındı.

“Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu: Tarihçe” <http://www.mkek.gov.tr/tr/Icerik.aspx?ID=51> adresinden alındı.

“Marshall Boya. Hakkımızda.” <https://www.marshallboya.com/tr/hakkimizda> adresinden alındı.

“Menderes’in kurduğu 64 yıllık fabrika, hareketli günlerine kavuşuyor.” 3 Ocak 2015. http://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/antalya-haberleri/menderes-in-kurdugu-64-yillik-fabrika-hareketli_33658/

“Mercedes-Benz Hakkımızda.” http://www.mercedes-benz.com.tr/content/turkey/mpc/mpc_turkey_website/tr/home_mpc/passengercars/home/world/about/locations.0004.html adresinden alındı.

“Merinos Tarihi.” <http://www.merinosakkm.com/merinos-tarihi/> adresinden alındı.

“Merinos Yünlü Dokuma Fabrikası Kompleksi.” 14 Ocak 2011. <http://v2.arkiv.com.tr/p10665-merinos-yunlu-dokuma-fabrikasi-kompleksi.html> adresinden alındı.

“Mey İçki: Our Factories.” <http://www.mey.com.tr/en-US/about-us/Pages/our-factories.aspx> adresinden alındı.

“Mimarlar Odası AOÇ’deki Bira Fabrikası ve Kompleksi için Koruma Kurulu’na Başvurdu.” 14 Ocak 2013. <http://www.arkitera.com/haber/11639/mimarlar-odasi--aoc-deki-bira-fabrikasi-ve-kompleksi-icin-koruma-kuruluna-basvurdu> adresinden alındı.

“Muammer Hoca/Ağabey’i Anlatmak.” 20 Mart 2010. <http://www.yapidergisi.com/makaleicerik.aspx?MakaleNum=48> adresinden alındı.

“Murgul Konsantratör Tesisi.” <http://www.etibakir.com.tr/tr-tr/Tesisler/Murgul-Konsantrator-Tesisi/Sayfalar/default.aspx> adresinden alındı.

“Nazilli Sümerbank Basma Fabrikası – 1.” 13 Ağustos 2015. <http://cumhuriyettarihimiz.blogspot.com.tr/2015/08/nazilli-sumerbank-basma-fabrikas-1.html> adresinden alındı.

“Necmettin Bitlis - Polisan Boya.” <http://www.boyaturk.com/Haber/Necmettin-Bitlis-Polisan-Boya.html> adresinden alındı.

“Nestlé Türkiye.” <http://www.nestle.com.tr/aboutus/nestleturkey> adresinden alındı.

“Norm Enerji Sistemleri Tarihçe.” http://www.normenerji.com.tr/menu_detay.asp?id=3551 adresinden alındı.

“Nuh Çimento Tarihçe.” <http://www.nuhcimento.com.tr/tr/tarihce> adresinden alındı.

“OLTAŞ Tarihçe.” <http://www.oltas.com.tr/kurumsal/tarihce> adresinden alındı.

“Onko ve Koçsel İlaçları Tarihçe.” <https://www.onkokocsel.com/sayfam/1821/tarihce> adresinden alındı.

“Orada bir Su Medeniyetleri Müzesi var, açılmadan eskiyor!” 17 Temmuz 2012. <http://www.arkitera.com/haber/index/detay/orada-bir-su-medeniyetleri-muzesi-var-acilmadanesiyor/9143> adresinden alındı.

“Osmanlı’da Kağıt Fabrikası.” Temmuz 2012. <http://osmanliansiklopedisi.blogspot.com.tr/2012/07/osmanlida-kagit-fabrikas.html> adresinden alındı.

“Osmanlı’dan Günümüze Bira.” http://www.gidamo.org.tr/resimler/ekler/eabe3a1649ffa2b_ek.pdf?dergi=6 adresinden alındı.

“Osmanlı’dan Kalma Tarihi Baruthane Battı.” 4 Şubat 2011. <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=146124> adresinden alındı.

“Osmanlı’ya Dair Tabularınızı Yıkın!” 15 Ağustos 2014. <http://www.gencdergisi.com/7656-osmanliya-dair-tabularinizi-yikin.html> adresinden alındı.

“Oyak Renault Tarihçe.” <http://www.oyak-renault.com.tr/page.aspx?id=161> adresinden alındı.

“Paşalimanı Un Fabrikası Sinpaş’ın.” 19 Ocak 2013. <http://www.sabah.com.tr/Ekonomi/2013/01/19/pasalimani-un-fabrikasi-sinpasin> adresinden alındı.

“PETLAS Tarihçe.” http://www.petlas.com.tr/hakkimizda_32.html adresinden alındı.

YARARLANILAN KAYNAKLAR VE BİBLİYOGRAFYA

“Raff Military Textile.” <http://www.askeriuniforma.com/tr/raff-tekstil.html> adresinden alındı.

“Rahmi M. Koç Müzesi Tarihçe.” http://www.rmk-museum.org.tr/en/rmk_tarihce.htm adresinden alındı.

“Rebul Eczanesi'nin Trajik Hatası.” 25 Haziran 2014. <http://blog.radikal.com.tr/kent-kulturu/rebul-eczanesinin-trajik-hatasi-64528> adresinden alındı.

“Sami Sisa.” <http://v2.arkiv.com.tr/m179-sami-sisa.html> adresinden alındı.

“Sanayi Alanında İlk Adımlar: Atölyeden Fabrikaya. Alarko Tarihinden.” http://www.alarko-carrier.com.tr/tr/Dosya/AlarkoTarihinden/AlarkoTarihinden_14.pdf adresinden alındı.

“SEKA.” http://www.mmo.org.tr/resimler/dosya_ekler/cb929eae7a499e5_ek.pdf?dergi=101 adresinden alındı.

“Servet-i Fünun Matbaası'na Ahmet İhsan levhası konulmalı.” 10 Temmuz 2002. <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=83820> adresinden alındı.

“Sızma Han.” <http://www.butiksizmahan.com/> adresinden alındı.

“Sivas; sosyo ekonomik yapı.” <http://www.cumhuriyet.edu.tr/sivas/sivas10.html> adresinden alındı.

“Söke Hakkımızda.” <http://www.sokeun.com.tr/default.asp?L=TR&mid=214> adresinden alındı.

“Squibb binası.” http://www.hayal-et.org/i.php/site/building/squibb_binas adresinden alındı.

“Sumahan.” <http://www.sumahan.com/> adresinden alındı.

“Sümer Holding AŞ Kuruluş ve Tarihçe.” http://www.sumerholding.gov.tr/11_hol_tar.pdf adresinden alındı.

“Sümer Holding AŞ: Portföy” <http://www.sumerholding.gov.tr/portfoy.html> adresinden alındı.

“Sümer Holding AŞ” http://www.sumerholding.gov.tr/12_hol_tar.pdf adresinden alındı.

“Sümerbank Hakkında Bilgi.” 16 Ekim 2011. <http://www.delinetciler.org/genel-kultur/140956-sumerbank-hakkinda-bilgi.html> adresinden alındı.

“Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası.” 16 Eylül 2014. <http://www.haberturk.com/tarihte-bugun/haber/990628-sumerbank-kayseri-bez-fabrikasi> adresinden alındı.

“Sümerbank Parkı'nda Çalışmalar Devam Ediyor.” 20 Aralık 2011. <http://www.adiyamanhaber.com/sumerbank-parki%C2%92nda-calismalar-devam-ediyor.html> adresinden alındı.

“Şeker Fabrikaları Halktan Yumurta Toplayarak Kuruldu.” http://www.emo.org.tr/ekler/2f32522a84d5e63_ek.pdf?dergi=273 adresinden alındı.

“Taksan Takım Tezgahları Tarihçe.” <http://www.taksan.com/tr/hakkimizda.html> adresinden alındı.

“Tarihi Elektrik ve Havagazı Fabrikası.” 2010. <http://www.goethe.de/ins/tr/ank/prj/urs/geb/ind/gas/trindex.html> adresinden alındı.

“Tarihi Un Fabrikaları.” <http://www.erolsasmaz.com/?oku=1101> adresinden alındı.

“Tarihi Zeytinyağı Fabrikası Restore Edildi.” 21 Eylül 2012. <http://www.marasgundem.com/tarihi-zeytinyagi-fabrikasi-restore-edildi-271256h.htm> adresinden alındı.

“Tarihi Zeytinyağı Fabrikası Restore Edildi.” 21 Eylül 2012. <http://www.haberler.com/tarihi-zeytinyagi-fabrikasi-restore-edildi-3957079-haberi/> adresinden alındı.

“Tariş'in Tarihçesi.” http://www.taris.com.tr/pamukweb/t_tarihce.asp adresinden alındı.

“TAŞFABRİKA: 124 Yıllık Hatıra.” 8 Nisan 2015. <http://www.tasfabrika.com/hakkimizda> adresinden alındı.

“Tekel Sigara Fabrikası Sanat Merkezi Olacak.” 11 Kasım 2013. <http://www.yeniasir.com.tr/kenthaberleri/2013/11/12/izmire-yeni-kultur-ve-sanat-merkezi> adresinden alındı.

“Tekfen Tarihçe.” <http://www.tekfen.com.tr/tarihce.asp> adresinden alındı.

“Telra Profilo.” http://www.profilo-telra.com.tr/view_ab.asp?m=about&p=1 adresinden alındı.

“TEMSAN Tarihçe.” http://www.temsan.gov.tr/kurulus_tarihce.aspx adresinden alındı.

“Tenedos-Ege: Üzüm ve Şarap.” http://www.tenedos-ege.com/tr_uzumvesarap.htm adresinden alındı.

“Tirebolu Tarihçe.” <http://www.tirebolucay.com/tarihce.aspx> adresinden alındı.

“TOFAŞ Tarihçe.” <http://www.tofas.com.tr/tr/hakkında/Pages/Hakkimizda.aspx> adresinden alındı.

YARARLANILAN KAYNAKLAR VE BİBLİYOGRAFYA

“Tomtaş Kayseri Uçak Fabrikasına Ne Oldu?” http://www.kokpit.aero/index.php?route=content/secret_file&secret_file_id=34 adresinden alındı.

“Toprak Seniteri Tarihçe.” http://www.toprak.com.tr/tr/02_ilac.asp adresinden alındı.

“Trabzon Çimento Fabrikası.” http://www.askalecimento.com.tr/cimento_fabrikalari.aspx?id=tc adresinden alındı.

“Trains of Turkey: Izmir Alsancak.” <http://www.trainsofturkey.com/w/pmwiki.php/Stations/IzmirAlsancak> adresinden alındı.

“Trakya Un.” <http://www.trakyaun.com.tr/> adresinden alındı.

“TÜLOMSAŞ Tarihçe.” <http://www.tulomsas.com.tr/main.php?kid=67> adresinden alındı.

“Tüm Zamanların Güzel Şehri: Bursa ve İlkler.” Eylül / Ekim 2012. <http://www.bursa-smmmo.org.tr/yazarlar/makaleler/142ia.pdf> adresinden alındı.

“Tüpraş'ın Tarihsel Gelişimi.” <http://www.tupras.com.tr/tarihce> adresinden alındı.

“Türk Konserve Sanayinin Tarihçesi.” <http://www.tamtad.com/icerik.php?kod=fb&id=8> adresinden alındı.

“Türk Motor Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi (TÜMOSAN) Tarihçe.” <http://www.tumosan.com.tr/tr/index.php/kurumsal/tumosan-tarihce> adresinden alındı.

“Türk Pirelli 54 Yaşında.” 23 Aralık 2014. <http://www.haberler.com/turk-pirelli-54-yasinda-6799845-haberi/> adresinden alındı.

“Türk Sivil Havacılık Tarihi.” <http://www.thk-ucak.com/5-turk-sivil-havacilik-tarihi> adresinden alındı.

“Türk Şeker: Makine Fabrikaları.” <http://www.turkseker.gov.tr/MakinaFabrikalari.aspx> adresinden alındı.

“Türk Şeker: Kuruluş ve Tarihçe.” <http://www.turkseker.gov.tr/Tarihce.aspx> adresinden alındı.

“Türkiye Cumhuriyetinin İlk Devlet Konserve Fabrikası.” <http://bilecik11.com/turkiye-cumhuriyetinin-ilk-devlet-konserve-fabrikasi-2/> adresinden alındı.

“Türkiye Demiryolu Makinaları AŞ” <http://www.tudemsas.gov.tr> adresinden alındı.

“Türkiye Taşkömürü Kurumu: Tarihçe.” <http://www.taskomuru.gov.tr/index.php?page=sayfagoster&id=7> adresinden alındı.

“Türkiye’de bir ilk yapıldı.” 20 Ekim 2015. <http://www.palandokengazetesi.net/turkiye39-de-bir-ilk-yapildi-12590h.htm> adresinden alındı.

“Türkiye’de İlk Eroin Fabrikası Çengelköy’de Kuruldu.” <http://www.gecmisgazete.com/haber/turkiye-de-ilk-eroin-fabrikasi-cengelkoyde-kuruldu> adresinden alındı.

“Türkiye’de Şeker ve Şekerpancırı Üretiminde Mevcut Durum.” 1997. <http://www.ito.org.tr/itoyayin/0012757.pdf> adresinden alındı.

“Türkiye’de Tersanelerin Tarihi Ve Gemi İnşa Sanayisinin Gelişimi.” http://www.mmo.org.tr/resimler/dosya_ekler/2eb734903575495_ek.pdf?dergi=108 adresinden alındı.

“Türkiye’nin ilk çip fabrikasının temeli atıldı.” 23 Aralık 2014. <http://www.sabah.com.tr/galeri/turkiye/turkiyenin-ilk-cip-fabrikasinin-temeli-atildi> adresinden alındı.

“Türkiye’nin ilk lens fabrikası Sivas’ta açılıyor.” 31 Mayıs 2005. <http://www.hurriyet.com.tr/turkiyenin-ilk-lens-fabrikasi-sivasta-aciliyor-323603> adresinden alındı.

“Türkiye’nin İlk Sigara Fabrikası AVM Oluyor.” 4 Kasım 2009. http://www.sabah.com.tr/ekonomi/2009/11/04/turkiyenin_ilk_sigara_fabrikasi_avm_oluyor adresinden alındı.

“Türkiye’nin İlk Uçak Fabrikası Central Park Oluyor.” 18 Mart 2015. <http://www.milliyet.com.tr/turkiyenin-ilk-ucak-fabrikasi/ekonomi/detay/2030114/default.html> adresinden alındı.

“Türkiye’nin Konuştuğu Gümüş Fabrikası Basına Tanıtıldı.” 15 Mayıs 2011. <http://www.haber3.com/turkiyenin-konustugu-gumus-fabrikasi-basina-tanitildi-835151h.htm> adresinden alındı.

“Türkiye’yi Makarna ile Tanıştıran Marka.” 26 Ağustos 2013. <http://www.hurriyet.com.tr/turkiyeyi-makarna-ile-tanistiran-marka-24579306> adresinden alındı.

“Türkiye’deki Eczacılık Tarihi Müzeleri.” 2014. <http://ist-univ.dergipark.gov.tr/download/article-file/13416> adresinden alındı.

“Türkiye’nin otomobil hikâyesi.” 19 Nisan 2015. <http://ticaretgazetesi.com.tr/turkiyenin-otomobil-hikayesi> adresinden alındı.

“Türk Traktör.” http://www.turktraktor.com.tr/kurumsal_genel.aspx?id=78 adresinden alındı.

“TürkTraktör. Tarihçe.” http://www.turktraktor.com.tr/kurumsal_genel.aspx?id=86 adresinden alındı.

“Tütün ekmekten vazgeçmediler.” 1 Nisan 2012. <http://www.dunya.com/tarim-ve-hayvancilik/tutun-ekmekten-vazgeçmediler-150082h.htm> adresinden alındı.

“TÜVASAŞ'ın Tarihi.” 2 Şubat 2010. <http://www.demiryolcuyuz.com/tcdd/tarihten-bir-sayfa/486-tvasa-n-tarihi.html> adresinden alındı.

“Uçar Oyuncak Tarihçe.” <http://www.ucaroyuncak.com/hakkimizda.html> adresinden alındı.

“Unilever’i tanıyalım.” <https://www.unilever.com.tr/about/who-we-are/about-unilever/> adresinden alındı.

“Unkapanı Değirmeni Kongre Merkezi Olacak.” 2 Temmuz 2013. <http://www.dunya.com/unkapani-degirmeni-kongre-merkezi-olacak-196729h.htm> adresinden alındı.

“Unkapanı Değirmeni’nin Mimari Analizi ve Günümüz Şartlarında Değerlendirilmesi.” <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=371&RecID=2680> adresinden alındı.

“Uşak Ekonomisi.” 21 Haziran 2012. <http://usak.meb.gov.tr/www/usak-ekonomisi/icerik/28> adresinden alındı.

“Üsküdar Tebhirhane Binası Rölöve – Restitüsyon ve Restorasyon Projesi.” <http://www.ibb.gov.tr/sites/TarihiCevre/Projeler/Pages/%C3%9Csk%C3%BCdarTebhirhane.aspx> adresinden alındı.

“VAKKO Tarihçe.” <http://www.vakko.com/tarihce> adresinden alındı.

“Vestel City.” <http://www.ahaber.com.tr/galeri/turkiye/vestel-city> adresinden alındı.

“XIX. Yüzyılda Bursa’da İpek Böcekçiliği.” 2007. http://karesitarih.balikesir.edu.tr/8_ipek_bocegi.pdf adresinden alındı.

“Yaşayan Müze Kent Bursa Çalışmaları.” 2014. <http://yayinlar.bursa.com.tr/wp-content/uploads/2014/01/bursa+kitab%C4%B1.pdf> adresinden alındı.

“Yeldeğirmeni’nin Dünü Bugünü.” <http://www.yeldegirmeni.kadikoy.bel.tr/altsayfa.aspx?id=2060> adresinden alındı.

“YIKMAKSAN İstanbul Kartal (TOKİ) - Yunus Çimento Silo Kule Yıkımı.” 5 Nisan 2013. <http://www.youtube.com/watch?v=tmR59-9yrpk> adresinden alındı.

“Yunus Emre Kültür Merkezi.” 13 Ocak 2014. http://tr.wikipedia.org/wiki/Yunus_Emre_K%C3%BClt%C3%BCr_Merkezi adresinden alındı.

“Zorlu. History.” <http://www.zorlu.com.tr/en/about-us/history> adresinden alındı.

“Yalçın Bayer: Devletten devlete ‘özelleştirme’” 25 Kasım 2000. <http://webarsiv.hurriyet.com.tr/2000/11/26/264570.asp> adresinden alındı.

BİYOĞRAFİLER

MOIRA VALERİ

Moira Valeri 2012 yılında Venedik Luav Üniversitesi'nde mimarlık alanında doktorasını tamamladı. 2013 yılından beri Yeditepe Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nde yardımcı doçent olarak çalışmaktadır. Mimarlık üzerine üç kitabın eş-editörlüğünü yaptı. Kullanım dışı kalmış alanların yeniden kullanımı başta olmak üzere çağdaş mimarlıkla ilgili çeşitli konularda ulusal ve uluslararası konferanslara katıldı, sergiler düzenledi.

BURÇİN BAŞYAZICI

Mimar-peyzaj mimarı Burçin Başyazıcı lisans ve yüksek lisans derecelerini Yeditepe Üniversitesi'nde tamamladı. Doktora öğrenimine İTÜ Mimari Tasarım Programı'nda devam etmekte ve TUBİTAK 1001 Araştırma Projesi kapsamında Prof. Dr. Belkıs Uluoğlu danışmanlığında araştırmacı olarak çalışmaktadır. Mimarlık kuram(lar)ı, mimari fenomenoloji, mimarlığın "öteki" kavramları, sıradanlık alanlarında araştırmalar yapmakta; ulusal ve uluslararası dergilerde yayınları bulunmaktadır.

EVİN ERİŞ

Mimar, iç mimar ve akademisyen Evin Eriş lisans ve yüksek lisans derecelerini Yeditepe Üniversitesi'nde; doktora derecesini YTÜ'de tamamladı. Doktora sürecinde Almanya Siegen Üniversitesi'nde araştırmacı olarak bulundu. Mimari ve kentsel yarışmalar, kent morfolojisi, modernite, Berlin, kentsel-toplumsal hareketler ve sivil mimari araştırma alanlarıdır. Mimari ve kentsel yarışmalara katılmış, çeşitli ödüller almıştır.

MELİHA ÇAĞLAYAN İNCE

Mimar Meliha Çağlayan İnce 2011 yılında Yeditepe Üniversitesi'nden mezun olduktan sonra aynı üniversitede yüksek lisans programına başladı. Yüksek lisans konusu "Kullanım Dışı Kalmış Alanların Yeniden Kullanımı" üzerinedir. 2013 yılından beri Yeditepe Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır.

ŞAFAK CUDİ İNCE

Şafak Cudi İnce mimarlık lisansını aldığı Yeditepe Üniversitesi'nde mimari tasarım alanında yüksek lisans öğrenimini sürdürmekte ve araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır. Araştırma alanları arasında mimari mekanda çoklu duyuşsal deneyim, deneyimin mimari temsili, mimari mekân ve sinema ilişkisi ile mimari paralaks konuları yer almaktadır.

FABIO SALOMONI

Fabio Salomoni 2001'den beri Türkiye'de yaşıyor. Halen Koç Üniversitesi Yabancı Diller Programı'nda ders vermekte ve Masaryk Üniversite'sinde sosyoloji alanında doktorasını sürdürmektedir. İlgi alanların arasında göç ve sınırlar, bellek çalışmaları, din çalışmaları ve sosyal hareketler bulunmaktadır. Türkçeden İtalyancaya çeviri yapmaktadır.

MERVE TAŞLIOĞLU

Merve Taşlıoğlu 2012 yılında MSGSÜ Mimarlık Bölümü'nden mezun oldu. Yüksek lisans öğrenimine İTÜ'de başladı ve siberetik mekân deneyimleri üzerine odaklandı. Ulusal ve uluslararası konferanslara katıldı ve 2016 yılına kadar Yeditepe Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olarak çalıştı. Mimarlık pratiğini Kreatif Mimarlık'ta sürdürmektedir.

NUR ELİF YURDAÇALIŞ

Mimar Nur Elif Yurdaçalış lisans öğrenimini MSGSÜ, yüksek lisans öğrenimini Yeditepe Üniversitesi'nde tamamladı. Öğrenimine YTÜ Mimarlık Tarihi ve Kuramı doktora programı altında devam etmektedir. İstanbul, kent tarihi, kent morfolojisi, kentsel dönüşüm ve mimari tipoloji konularında araştırma yapmaktadır.

